

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdob» v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni «Slovenija» pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužjeni Evropi.

PO OBŠIRNI RAZPRAVI O VLADNEM PROGRAMU

Danes bo tudi poslanska zbornica izglasovala zaupnico Morovi vladi

De Martino o potrebi po okrepljeni boja proti fašističnemu terorizmu - Nova izzivalna pobuda PSDI: Orlandi zahteval uvedbo policijskega pripora - Amendola (KPI) napovedal vladi kratko življenje

RIM, 6. — Razprava o zaupnici novi Morovi vladi se bliža koncu. Po senatu bo jutri tudi poslanska zbornica glasovala o zaupnici: izid glasovanja nikakor ni v dvomu, saj Moro lahko računa na široko večino. To pa še ne pomeni, da gre za trdno večino, saj so se polemike med širimi levsredinskimi strankami, ki podpirajo Morovo vlado, samo nekoliko utišale, problemi pa so ostali nerešeni. Prav iz današnje razprave, v katero so posegli nekateri «veliki kalibri» italijanskega političnega življenja, je dovolj jasno razvidno, da Morova vlada ne bo imela lahkega življenja.

Razlogi te šibkosti so isti, ki so privedli do krize prejšnje vlade: ne morejo je namreč uskladiati stališča De Martinove socialistične stranke z vedno bolj desničarskimi in konservativnimi, včasih pa celo provokatorskimi stališči Orlandijevih socialdemokratov, medtem ko krščanska demokracija koleba med PSI in PSDI ter se otepa izbire, ki bi zanj objektivno pomenila premik na desno ali na levo, in torej po vsej verjetnosti tudi izgubo volilne moči.

Prav zaradi teh dejstev velja najprej omeniti posega, ki sta ju da-

Tajnik PSI De Martino

nes imela v poslanski zbornici tajnik PSI De Martino in tajnik PSDI Orlandi.

V uvodnem delu svojega posega je De Martino ugotovil, da je v Morovem programskem govoru zasledil dve različni interpretaciji vzrokov krize: po prvi, ki je tudi uradna interpretacija KD, je vzrok v sporih med socialisti in socialdemokrati. Po drugi pa je osnovni vzrok krize v dejstvu, da država še ni znala najti svoje organske ureditve. Tajnik PSI je dejal, da bolj verjame drugi verziji. Ko so socialisti zahtevali nov način vladanja, je nadaljeval De Martino, niso imeli destruktivnih namenov, pač pa konstruktivne. Nasprotno pa so se znali pred pobudo socialdemokratskega predsednika, ki je s pretežno odzvojem s komunisti sprožil pravi napad na socialiste z zahtev po sestavi centristične vlade in predčasne razpusta parlamenta. Namen te pobude je bil sprožiti v državi najhujši spopad. Prav zaradi tega so se socialisti borili proti predčasnim volitvam, ne zato, ker bi se jih bali ampak v pričanju, da interes italijanskega ljudstva ni v frontalnih spopadih, pač pa v iskanju soglasja. De Martino je dodal, da bi se socialdemokratski manever ne mogel razviti, ko bi ne našel podpore tudi znotraj krščanske demokracije. Zaradi tega pa je osnovni problem odnosov med socialisti in KD, zato pa mora tudi KD odgovoriti na zahtevo socialistov po prenovitvi države. Odnos med KD in PSI ostane važen faktor za stabilnost demokracije, vendar pa mora biti njegova koncepcija spremenjena. Ta del svojega posega je De Martino zaključil s trditvijo, da torej ne gre za izbiro med PSI in PSDI, ampak za razčiščenje znotraj KD.

De Martino je tudi dejal, da ni podpore socialistov Morovi vladi popolna in lojalna, ker je sestava dvobarvne vlade preprečila izvedbo načrta o razpustu parlamenta. PSI je tudi mnenja, da nova vlada ni začasna vlada, pač pa vlada, ki mora voditi državo k splošnoalamskemu upravnim in delnim volitvam. Glede vladnega programa, ki ga je označil za «realističnega in delnega tuda pogumnega», je De Martino dal nekaj pripomb: v prvi vrsti je poudaril potrebo po nadaljevanju in okrepljeni boja proti terorizmu in fašističnemu prevratništvu. To je toliko bolj potrebno, ker sta zamenjava in Andreottija ustvarili vtis popuščanja desnic. Vsekakor je tajnik PSI ugotovil, da je tudi sam Moro v svojem govoru in v zaključnem posegu v senatu zavrgel teorijo o nasprotujočih si ekstremizmih. De Martino je tudi poudaril, da morajo biti prenehanje tajne službe po hitri preureditvi tajne službe in v ugotovitvi vseh odgovorov, ne samo individualnih, ampak tudi političnih.

De Martino je tudi dejal, da ni podpore socialistov Morovi vladi popolna in lojalna, ker je sestava dvobarvne vlade preprečila izvedbo načrta o razpustu parlamenta. PSI je tudi mnenja, da nova vlada ni začasna vlada, pač pa vlada, ki mora voditi državo k splošnoalamskemu upravnim in delnim volitvam. Glede vladnega programa, ki ga je označil za «realističnega in delnega tuda pogumnega», je De Martino dal nekaj pripomb: v prvi vrsti je poudaril potrebo po nadaljevanju in okrepljeni boja proti terorizmu in fašističnemu prevratništvu. To je toliko bolj potrebno, ker sta zamenjava in Andreottija ustvarili vtis popuščanja desnic. Vsekakor je tajnik PSI ugotovil, da je tudi sam Moro v svojem govoru in v zaključnem posegu v senatu zavrgel teorijo o nasprotujočih si ekstremizmih. De Martino je tudi poudaril, da morajo biti prenehanje tajne službe po hitri preureditvi tajne službe in v ugotovitvi vseh odgovorov, ne samo individualnih, ampak tudi političnih.

Glede vladnega programa, ki ga je označil za «realističnega in delnega tuda pogumnega», je De Martino dal nekaj pripomb: v prvi vrsti je poudaril potrebo po nadaljevanju in okrepljeni boja proti terorizmu in fašističnemu prevratništvu. To je toliko bolj potrebno, ker sta zamenjava in Andreottija ustvarili vtis popuščanja desnic. Vsekakor je tajnik PSI ugotovil, da je tudi sam Moro v svojem govoru in v zaključnem posegu v senatu zavrgel teorijo o nasprotujočih si ekstremizmih. De Martino je tudi poudaril, da morajo biti prenehanje tajne službe po hitri preureditvi tajne službe in v ugotovitvi vseh odgovorov, ne samo individualnih, ampak tudi političnih.

spevek k reševanju gospodarske krize, toda s pogojem, da bo lahko izvajalo demokratično nadzorstvo nad načinom in nad roki reševanja. Komunistični predstavnik je tudi ugotovil, da je v Morovem programu še vedno prisotna stara logika odlašanja ukrepov, ki bi jih bilo potrebno takoj sprožiti.

Amendola je tudi poudaril šibkost italijanske zunanje in notranje politike in dejal, da je eden od vzrokov te šibkosti masovna prisotnost tujih tajnih služb v Italiji. Ta prisotnost daje tudi duška fašističnemu prevratu, ki ga pa bo mogoče ustaviti z angažiranjem ljudskih sil, ki so edino resnično jamstvo republiške ustave.

Med vidnejše osebnosti, ki so danes posegle v razpravo, moramo omeniti tudi predsednika PLI Malagodi, ki je potrdil, da se bo njegova stranka vzdržala glasovanja o zaupnici. Malagodi je med drugim

dokaj pozitivno ocenil vladni program, ki da izraža voljo po sproženju konkretnih in učinkovitih ukrepov za izhod iz krize, ter celo dejal, da za devetdeset odstotkov soglaša z Morovimi programskimi izjavami.

Za republikance je govoril Biasini, ki je poudaril važnost sodelovanja PRI v Morovi vladi, za demokristjane pa Rognoni. Kot zanimivost naj omenimo, da se je poleg vrste mislovcev oglašil k razpravi tudi bivši mislovec Birinelli, za katerega pa ni povsem jasno, zakaj je posegel v debato, saj je dejal, da še ne ve, kakšno stališče bo zavzel do Morove vlade in da se bo odločil šele po jutrišnjem zaključnem posegu ministrskega predsednika. Vsekakor je Birinelli izkoristil to priložnost, da se je postavil kot nepoklicani odvetnik oboroženih sil, ki naj bi jih levi center dobesedno «razkosil».

V BISTVU DOSEŽEN SPORAZUM MED BREŽNJEVOM IN GISCARD D'ESTAINGOM

Pomladi sklic «vrha» 35 državnih poglavarjev za zaključek evropske konference o varnosti

Podpisan sovjetsko-francoski gospodarski protokol o petletnem sodelovanju - Giscard D'Estaing bo obiskal ZSSR

PARIZ, 6. — Vse kaže, da je francoski predsednik G. D'Estaing sprejel predlog tajnika KP SZ Leonida Brežnjeva, naj bi prihodnjo spomlad, takoj po zaključku ženevske konference o sodelovanju in varnosti v Evropi, sklicali v Helsinkih vrh petinastdesetih, se pravi sestanek državnih vseh evropskih držav, ki naj bi kronal napore sovjetske diplomacije za uspeh te konference. Razumljivo je, da je dejstvo, da se že omenja datum vrha 35 državnikov (pomlad 1975), spodbudno, kajti dokazovalo bi, da je med razgovori bila premočena,

radi česar so sedaj pogledi «SZ in Francije o bistvenih problemih enakih».

Giscard D'Estaing in Brežnev sta se, s sodelavci, spet pogovarjala predpoldne. Razgovor se je pričel ob 11. uri in trajal dlje kot tri ure, kar je Brežnjeva utrudilo, da se ni udeležil delovnega kosila, ki ga pripravili v «lovskega paviljonu» Rambouilletskega gradu. Francoski predsednik je zato kosil samo s francoskimi ministri, medtem ko je Gromiko umaknil. Ni, seveda, izključeno, da sta se partijski tajnik in načelnik sovjetske diplomacije takoj po pogovoru posvetovala o nadaljnjem delu. Brežnev in Giscard D'Estaing se bosta namreč še enkrat sestala pred odhodom sovjetskih gostov v domovino, ki je predviden za prve popoldanske ure. Tedaj bo tudi objavljen skupno sporočilo o obisku.

Vse kaže, kot trdijo opazovalci, da je Brežnev predlagal francoskemu sobesedniku, verjetno v dogem večernem razgovoru, preden sta se odpravila spat, novo kompromisno rešitev, ki jo je Giscard D'Estaing sprejel. O čem sta se točno pogovarjala, ni znano. Pač pa sta glasnila obeh konferencah poudarila, da je prišlo v razgovorih do «bistvenega zblizanja» stališč, za-

znano pa je že, da je Giscard D'Estaing sprejel vabilo sovjetskega državnika, naj obišče Sovjetsko zvezo. To se bo verjetno zgodilo v drugi polovici prihodnjega leta.

Preden se je Brežnev utrujen umaknil počivati je Giscard D'Estaing podpisal novi petletni sporazum o gospodarskem sodelovanju med državama, ki — v bistvu — predvideva podvojitev dvostranskih odnosov na tem področju in še posebej nekatere pomembne francoske naložbe v Sovjetski zvezi.

Zvečer se pogovori niso nadaljevali, ker je Brežnev priredil v sežu sovjetske veleposlanstva v Parizu sprejem za člane politbiroja KP Francije in s tem komaj delno «uravnovesil» svoj odnos do sicer močne opozicije Giscardovi vladi.

V popoldanskem urah sta glasnila obeh delegacij imela običajno tiskovno konferenco, na kateri je stekel pogovor predvsem o dveh vprašanjih: o dogovoru med Giscard D'Estaingom in Brežnevom o tem, naj bi evropsko konferenco o varnosti čimprej zaključili z «vrhom» državnih poglavarjev v Helsinkih ter «govorice» o Brežnjevi bolezni.

O prvem, vsekakor važnejšem vprašanju, je vsakega dovolj jasno sovjetski glasnik Zamiatin, ki je dejal, da bo vrh sklican v prvi polovici prihodnjega leta. Neuradno pa so potrdili, da je govor o prvih spomladanskih mesecih.

Glede Brežnjeve bolezni pa je Zamiatin odločno zavrnil govorice, češ da so «neumne». Vest o tem, da je Brežnev hudo, morda neozdravljivo bolan, je po nekem ameriškem listu povzel francoski «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnovi ugotovitev o tem, kako je potoval pariški vrh. Pariški list je trdil tudi, da namerava Brežnev doseči svoj «življenjski cilj», sklic evropskega vrha, nato pa zaupustiti, s tem rezultatom, politično sceno z ostavko na mesto generalnega sekretarja KP SZ. «Le Monde», ki je do tega sklepa prišel na osnov

REAKCIJE NA OBTOŽBO OBČINSKEMU ODBORU IN SVETU

Vsi svetovalci sprejeli soodgovornost za «prilaščanje javnega denarja»

Ostra obsoja načelnikov svetovalskih skupin, strank in v deželnem svetu

Sklep tržaškega preiskovalnega sodnika dr. Serba, da sproži kazenski postopek proti županu in 34 občinskih svetovalcem, čes da so si «prilastili javni denar v obsegu okoli 150.000 lir za seje, ki so bile v dopoldanskih urah. Včeraj je 29 svetovalcev, zaradi odstopnosti niso izglasovali sklepa, podpisali pred občinskim tajnikom izjavo s katero prevzemajo vso politično, moralno in kazensko soodgovornost za sklep. Svetovalca Rossetti, ki je tudi po krajinisti tajnik KPI, so morali zato poklicati celo v Varšavo, kjer se mudi v teh dneh.

Načelniki vseh svetovalskih skupin so ob tem problemu soglasno odobrili dokument, v katerem izražajo čvrsto zaupanje v župana in svetovorce, ki so bili v dobri veri in izredno pazljivo. Nadalje ugotavljajo, da so se za sklep izrazili svetovalci vseh političnih skupin in da so tudi tisti svetovalci, ki so bili med glasovanjem odsotni, prejeli prispevek in se s sklepom strinjali.

Potreba po prispevku svetovalcem »nastala, ker so se spremeni- ni pogoji, v katerih je do tedaj občinski svet deloval. Vlada je namreč v okviru pobud za varčevanje določila, da morajo biti seje ob u- rah, ko je še svetlo in to je ne- malo prizadelo vse tiste svetovalce, ki živijo od lastnega dela.

Načelniki vseh svetovalskih skupin nadalje ugotavljajo, da so podobne sklepe sprejeli v številnih drugih občinah v Italiji in je računski dvor te sklepe tudi odobrili. V enotnem do- kumentu nadalje trdijo, da je treba upoštevati najnovejša zakone in ne- tiste iz leta 1915, ki ne predvidevajo prispevkov za seje krajevnih ustanov. Končno ugotavljajo, da je pokrajinski radzorni svet odobrili sklep občinskega sveta, ker je bil formalno in vsebinsko neoporečen. Na tej podlagi, zaključuje dokument načelnikov svetovalskih skupin, je treba zavrniti obtožbo, da so svetovalci hoteli in v- slabi veri kršili zakon, obenem pa je- tra treba potrditi samostojnost in de- demokratično zastopstvo krajevnih or- ganov, ki slijo na ljudskem glaso- vanju. Končno izražajo upanje, da bo pravica pri svojem nadzorova- nju nad dejavnostjo krajevnih or- ganov priznala pravilno in zakonito delovanje tržaške občinskega sveta. O nepravilnem mnenju tudi svetovalec KD, PSI, KPI in PSDI v deželnem svetu, ki so vložili vprašanja deželni vladi, ki po krajinisti federaciji PSI in KPI v posebnih tiskovnih poročilih. V obeh poročilih poudarjajo, da sklep pre-

iskovalnega sodnika prikazuje v slabi luči vso demokratično ustanovo ob- činskega sveta, obenem pa izvaja do- ločila kazenskega zakonika in izredno ozkih mejah.

Na sinočnji seji občinskega sveta je bila najprej krajša proračunska raz- prava, v katero sta posegla dva mi- sovca (Stigliani in Lencari) ter de- mokristijan Sai. Razprava o prora- čunu se bo nadaljevala v ponedeljek. Zatem je občinski svet odobril ne- kaj sklepov odbora. Med temi je tudi sklep, ki ga je predlagal župa- n in odbornik za javna dela Giu- ricin, po katerem bo obdobje »preus- mila« v korist drugega športnega ob- jekta na zahodnem delu Krasa — verjetno v Križu — tistih 25 milijonov lir, ki so bili prvotno namenjeni za športno igranje v Trebach.

Ob tem predlogu se je vnela raz- prava, v katero sta posegla misovce Stigliani, ki je predlog rodprl, ter

komunist Dolfi Wilhelm. Slednji je orisal napore Trebencev, da bi prišli do lastnega igrišča, za čepav s prostovoljnimi delom. Ker občina ni- še uredila krajskega regulacijskega načrta in bi torej ureditve slabi- cilnic — po besedah poizupana Giu- ricina — bila nemogoča, so Treben- ci izdelali lasten načrt za novo šolsko telovadnico. Toda očino, je dejal Wilhelm, občina ne namerava na- rediti niti tega in se na ta način diskriminira s Trebčanmi vzhodni del Krasa.

Na te besede je odgovoril župan Spacchini, ki je dejal, da obzvalje, če je prišlo do tega, toda telovadnica bi- bi predrag strošek. Na vsak način, je pristavil, je bilo treba porositi, da je šlo v juniju, juliju in avgustu 1944. leta skozi njene vrste več kot 2000 mladincev iz Trsta, Tržica, Milja itd., ki so se skušali izogniti nemški mobilizaciji in ki so pozne- je prešli vsaj deloma v brigado »Fontanot«, ki je delovala v Suhi in Beli krajini.

Na kraju moramo še omeniti, da je bilo v Tržaški brigadi tudi pre- cej Slovencev s Tržaškega in Go- riškega ter celo nekaj Dalmatincev. V budih omenjanih 1944. in 1945. leta se je v brigadi krepila in ka- lila globoka zavest nujnosti sode- lovanja med narodi v boju proti fa- šizmu. To zavest izpričujejo danes tudi bivši pripadniki brigade iz Ro- magne in Veneta, ki se bodo ude- ležili jutrišnje proslave.

Jutri, ob 9. uri se bodo udeleženi- ci proslave zbrali na Trgu sv. Ju- sta, četrt ure kasneje pa bodo po- ložili venec na obeležje padlim v od- porniškem gibanju v Spominskem parku. Čy 10. uri v Avditoriju proslava, na kateri bo govoril član vsedravnega vodstva VZPI- ANPI odv. Gallo.

V Ljudskem domu pri Korošcih bo popoldne ob 15.30 partizanski mi- ting s sodelovanjem predstavstev VZPI- ANPI in tujih odposlanstev. Nastopil bo partizanski pevski zbor z instrumentalnim ansamblom pod vodstvom prof. Oskarja Kjudra.

Svojemu odborniku Borisu Rapotcu in njegovi izvoljenki Mimi Kapelj iskreno čestita in želi veliko sreče in zadovolj- stva na novi življenjski poti PD Slovence

Danes se poročita MIMICA KAPELJ in BORIS RAPOTEC Sekcija KPI Opčine želi sre- nemu paru obilo sreče na poti v novo življenje.

DRUGE VESTI NA OSMI STRANI

Generalni konzul SFRJ pri županu in predsedniku pokrajine

Novi jugoslovanski generalni konzul SFRJ v Trstu Ivan Renko je včeraj dopoldne najprej v spre- mstvu konzula Srečka Kovčiča u- radno obiskal tržaškega župana Marcella Spaccinija, s katerim se je zadržal v daljšem prirščnem raz- govoru. Nato je prišel obiskova- ti člane tržaškega konzularnega zbora. Popoldne pa je jugoslo- vanski generalni konzul Ivan Renko obiskal predsednika pokrajine Michela Zanettija, s katerim se je prav tako zadržal v daljšem in prirščnem razgovoru.

DRUGE VESTI NA OSMI STRANI

z VČERAJSNE SEJE DEŽELNEGA SVETA

Do konca marca 1975 začasno poslovanje po bilanci 1974

500 milijonov lir za prevažanje šolobveznih otrok

Deželni svet je na včerajšnji seji obravnaval in sprejel tri nove za- kone, od katerih se dva nanašata na deželni proračun, tretji pa za- deva nekatera vprašanja deželnega sveta. Najvažnejši je zakon, ki do- voljuje deželni upravi, da začne fi- nancno leto 1975 z začasnim poslo- vanjem po določbah, ki so veljale za finančno poslovanje v letošnjem letu. Zaradi krize, ki je praktično zaustavila delo deželnih organov za dva meseca, niso namreč utegnili pripraviti rednega proračuna za po- slovno leto 1975 (tudi zaradi tega, ker se bodo morale njegove postav- ke ujemati z novimi smernicami go- spodarskega in družbenega razvoja v Furlaniji - Juljski krajini). Zato bo deželna uprava do 31. marca 1975 začasno poslovala na osnovi letošnjega proračuna, in sicer ta- ko, da bo upoštevala tako pri do- hodkih kakor tudi pri izdatkih le- tošnje globalne vsote, vsak mesec pa bo lahko izdala največ po eno dvajsetino predvidenih globalnih izdatkov. V razpravo o tem zakon- skem osnutku so posegli svetovalci Lanza, Zanagnini, Bosari in Varisco, poročevalec Rigutto in odbornik za finance Coloni. Pri glasovanju so se liberalci vzdržali, pripadniki KPI, MSI in MP pa so glasovali proti.

Drugi zakon v zvezi s proraču- nom se nanaša na deželno bilanco 1974 in določa poseben izdelek 500 milijonov lir, ki jih bo deželna u- prava nakazala občinam in konzor- cijem občin za kritje stroškov za prevažanje šolobveznih otrok v šo-

OBČINA MILJE

ŽUPAN

na podlagi člena 7 zakona št. 14 od 2. 2. 1973

opozarja

da miljska občina razpisuje po postopku čl. 1, črka a) zakona 2. 2. 1974 št. 14 dražbo za gradnjo drugega dela graničnice o- mrežja na področju Lazareta. Osnova dražbe je 41.342.435 lir.

Zainteresirana podjetja lahko vložijo prošnje za pristop k draž- bi na tajništvo občine, Trg Marconi 1, najkasneje do 12. ure, 19. decembra 1974.

Župan (Gastone Millo)

OBČINA MILJE

ŽUPAN

na podlagi člena 7 zakona št. 14 od 2. 2. 1973

opozarja

da miljska občina razpisuje po postopku čl. 1, črka a) zakona 2. 2. 1974 št. 14 dražbo za gradnjo drugega dela graničnice o- mrežja na področju Lazareta. Osnova dražbe je 41.342.435 lir.

Zainteresirana podjetja lahko vložijo prošnje za pristop k draž- bi na tajništvo občine, Trg Marconi 1, najkasneje do 12. ure, 19. decembra 1974.

Župan (Gastone Millo)

Jutri srečanje bivših borcev Tržaške garibaldinske brigade

Na srečanju v Avditoriju bo govoril član vodstva ANPI Gallo - Popoldne pri Korošcih partizanski miting

Jutri bodo bivši borci brigade »Garibaldi Trieste« (Tržaška briga- da) proslavili v Avditoriju 30. ob- letnico ustanovitve svoje enote. Ob strani jim bodo stali njihovi sobo- jevniki iz drugih brigad in enot, italijanskih in še posebej slovenskih. Bo to velika manifestacija, ki bo združevala vse bivše borce, teren- ske aktiviste in antifašiste, stare in mlade, v skupnem boju proti fa- šizmu in vseh njegovih oblikah ter za dokončno uresničenje ciljev, za katere so se borili pred tridesetimi leti naši partizani.

Tržaška brigada - XIV Brigada d'assalto Garibaldi »Trieste« se je porodila 5. aprila 1. 1944 v Sred- njem Lokovcu na Banjski planoti. Njeno hrbtenico so tvorili že pre- jekani borci iz Tržica, Trsta in Milja, ki so se bili udeležili bojev pri Gorici v septembru 1943 ter v Istri (bataljon »Zlo«). Njena sestava pa je bila dokaj spremenje- na v odnosu s prejšnjim »tržaškim« bataljonom, saj se je v njenih vr- stah znašlo veliko število bivših italijanskih vojakov, karabinjerjev, železničarjev, prisilnih mobiliziran- cev »republikanske« vojske itd.

Brigada je bila ustanovljena po predhodnem sporazumu med osvob- odilnim gibanjem severne Italije - Comitato di liberazione dell'Alta Italia - in slovenskim političnim vodstvom, oziroma med »Corpo vo- lontari della liberta« in predstavi- ki IX. korpusa NOV in POJ. Trža- ška brigada je bila potem pod o- perativnim vodstvom IX. korpusa ter je v tej sestavi tudi zaključila svojo bojno pot.

V času svojega obstoja je odigra- la pomembno vlogo privlačnega bo- jnega središča za pripadnike ita- lijanske narodnosti v naši deželi. Med drugimi moramo omeniti, da je šlo v juniju, juliju in avgustu 1944. leta skozi njene vrste več kot 2000 mladincev iz Trsta, Tržica, Milja itd., ki so se skušali izogniti nemški mobilizaciji in ki so pozne- je prešli vsaj deloma v brigado »Fontanot«, ki je delovala v Suhi in Beli krajini.

Na kraju moramo še omeniti, da je bilo v Tržaški brigadi tudi pre- cej Slovencev s Tržaškega in Go- riškega ter celo nekaj Dalmatincev. V budih omenjanih 1944. in 1945. leta se je v brigadi krepila in ka- lila globoka zavest nujnosti sode- lovanja med narodi v boju proti fa- šizmu. To zavest izpričujejo danes tudi bivši pripadniki brigade iz Ro- magne in Veneta, ki se bodo ude- ležili jutrišnje proslave.

Jutri, ob 9. uri se bodo udeleženi- ci proslave zbrali na Trgu sv. Ju- sta, četrt ure kasneje pa bodo po- ložili venec na obeležje padlim v od- porniškem gibanju v Spominskem parku. Čy 10. uri v Avditoriju proslava, na kateri bo govoril član vsedravnega vodstva VZPI- ANPI odv. Gallo.

V Ljudskem domu pri Korošcih bo popoldne ob 15.30 partizanski mi- ting s sodelovanjem predstavstev VZPI- ANPI in tujih odposlanstev. Nastopil bo partizanski pevski zbor z instrumentalnim ansamblom pod vodstvom prof. Oskarja Kjudra.

Svojemu odborniku Borisu Rapotcu in njegovi izvoljenki Mimi Kapelj iskreno čestita in želi veliko sreče in zadovolj- stva na novi življenjski poti PD Slovence

Danes se poročita MIMICA KAPELJ in BORIS RAPOTEC Sekcija KPI Opčine želi sre- nemu paru obilo sreče na poti v novo življenje.

DRUGE VESTI NA OSMI STRANI

z VČERAJSNE SEJE DEŽELNEGA SVETA

Do konca marca 1975 začasno poslovanje po bilanci 1974

500 milijonov lir za prevažanje šolobveznih otrok

Deželni svet je na včerajšnji seji obravnaval in sprejel tri nove za- kone, od katerih se dva nanašata na deželni proračun, tretji pa za- deva nekatera vprašanja deželnega sveta. Najvažnejši je zakon, ki do- voljuje deželni upravi, da začne fi- nancno leto 1975 z začasnim poslo- vanjem po določbah, ki so veljale za finančno poslovanje v letošnjem letu. Zaradi krize, ki je praktično zaustavila delo deželnih organov za dva meseca, niso namreč utegnili pripraviti rednega proračuna za po- slovno leto 1975 (tudi zaradi tega, ker se bodo morale njegove postav- ke ujemati z novimi smernicami go- spodarskega in družbenega razvoja v Furlaniji - Juljski krajini). Zato bo deželna uprava do 31. marca 1975 začasno poslovala na osnovi letošnjega proračuna, in sicer ta- ko, da bo upoštevala tako pri do- hodkih kakor tudi pri izdatkih le- tošnje globalne vsote, vsak mesec pa bo lahko izdala največ po eno dvajsetino predvidenih globalnih izdatkov. V razpravo o tem zakon- skem osnutku so posegli svetovalci Lanza, Zanagnini, Bosari in Varisco, poročevalec Rigutto in odbornik za finance Coloni. Pri glasovanju so se liberalci vzdržali, pripadniki KPI, MSI in MP pa so glasovali proti.

Drugi zakon v zvezi s proraču- nom se nanaša na deželno bilanco 1974 in določa poseben izdelek 500 milijonov lir, ki jih bo deželna u- prava nakazala občinam in konzor- cijem občin za kritje stroškov za prevažanje šolobveznih otrok v šo-

Spaccini in Zanetti pri predsedniku Pittoniju

Predsednik deželnega sveta Ar- naldo Pittoni je včeraj sprejel na vljudnostnem obisku tržaškega žu- pana ing. M. Spaccinija in predse- dnika pokrajinske uprave M. Zanet- tija. Med drugim so razpravljali tu- di o delovanju »Sklada za Trst«

Predavanje združenja »MOST«

Marjan Rožanc o osebnem srečanju z E. Kocbekom

S predavanjem Marjana Rožanca je kulturno združenje »Most« sino- čy v Kulturnem domu otvorilo vr- sto predavanj posvečenih Edvardu Kocbeku ob njegovem visokem ži- vljenjskem jubileju. Prihodnje sobo- to bo ob 18. uri govoril Taras Kober- mayer, v soboto, 21. decembra, pa bo imel Aleš Lokar zaključno predavanje.

Marjan Rožanc je govoril o Koc- beku iz osebnega vidika lastnega pristopa in je tako plastično orisal duševni pretres, ki ga je doživel, ko se je srečal s »Tovarišijom« in s tem prešel iz taktičnega aktivis- tičnega pogleda na svet na duhov- no področje. V tej zvezi je govo-

Gledališča

POLITEAMA ROSSETTI
Ob 16. in 20.30 dvojna predstava dramske skupine Tina Buazzellija »SOVRAZNIK LJUDSTVA« Henrika Ibsena. Prevod Claudia Magrisa, re- žija Edma Fenoglio, scene in kostu- mi Sergia d'Osma. Druga abonmaj- ska predstava. Osrednja blagajna v Pasazi Protti sprejema rezervacije za vse ponovitve.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom
France Bevk — Boris Grabnar
KAPLAN MARTIN CEDERNAC
(Dramatizacija)
Scena Edvard Zajec
Kostumi Marija Vidau
Glasba Ivan Mignozzi
Režija Mario Uršič
Danes, 7. decembra ob 20.30

Vse ljubitelje zborovskega peja vabi združba »Naš Krass« na
KONCERT MEŠANEGA ZBORA IZ POSTOJNE
ki bo v soboto, 14. decembra 1974, ob 20.30 v dvorani Pro- svetnega doma na Opčinah.

Včeraj-danes
Danes, SOBOTA, 7. decembra URBAN
Sonce vzide ob 7.32 in zatone ob 16.21 — Dolžina dneva 8.49 — Lu- na vzide ob 0.32 in zatone ob 12.31.
Jutri, NEDELJA, 8. decembra BREZIM. SPOČ. D. M.

Vreme včeraj: najvišja temperatura 7.4 stopinje, najnižja 4.8, ob 19. uri 6.8 stopinje, zračni tlak 1018.4 mb, stanovitni, veter 5 km na uro seve- rozhodnik, vlaga 91-odstotna, nebo oblačno s slabo vidljivostjo, morje rahlo razgibano, temperatura morja 11.9 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI
De 6. decembra se je v Trstu ro- dilo 9 otrok, umrlo pa je 11 oseb.
UMRLI SO: 51-letni Silvester Rau- ber, 73-letni Giuseppe Pecchiari, 78- letni Andrea Gioia, 72-letni Ottone Bergamini, 74-letna Angela Zerial vd. Frausin, 84-letni Enrico Tomasini, 63- letni Luigi Cesar, 79-letna Elsa Je- lusch vd. Vergori, 75-letna Helena Bartol vd. Razem, 69-letna Giuseppe Petronio, 69-letni Pietro Giropi.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 13. do 16. ure)
All'Esculapio, Ul. Roma 15; INAM, Al Cammello, Drevored XX, septem- bra 4; Alla Maddalena, Istrska uli- ca 35.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 19.30 do 7.30)
Pizzul - Cignola, Korzo Italia 14; Prendini, Ul. T. Vecellio 24; Serra- vallo, Trg Cavana 1.

Šolske vesti

Združenje staršev dijakov srednje šole »L. CANKAR« priredi v pone- deljek, 9. 12. 1974, ob 18.30 v telo- vadnici šole predavanje o novih šol- skih zakonih. Govoril bo prof. Sa- mo Pahor.

Razna obvestila

Smučarski klub Devin ima na za- logi še nekaj parov novih smučí po tovarniški ceni. Tel. 209161.

Slovensko dohodno društvo v Tr- stu prireja tudi letos miklavževanje za slovenske osnovnošolske otroke na Tržaškem. Prihod sv. Miklavža je načrtovan danes, 7. decembra, ob 15.30, ko bo v društvenih prostorih delili darilne pakete med naše malčke.

V Društvu slovenskih izobražencev bo dr. Zorko Harej predstavil novo knjigo Rafka Dolharja »Pot iz pla- nina«. Večer bo v dvorani Slovenske prosvete v Ul. Donizetti 3 v pone- deljek ob 20.15.

Danes, ob 20. uri, bo v Baragovem domu v Ricmanjih predavanje dežel- nega svetovaleca dr. Draga Štoka o temi »Mednarodni manjšinski kongres v Trstu in njegov pomen za Slove- nce v Italiji«.

Mladinski krožek - Trst organizira danes, 7. decembra, ob 20. uri ples. Obveščamo, da samo še danes spre- jemamo prijavnice z dvema slikama.

PD Kraški dom Repentabor priredi danes ob 20.30 predavanje Bruna Križmana o potovanju po Kubi. Pre- davanje bo ilustrirano z barvnimi diapozitivi.

Prispevki

Nameste cvetja na grob Mihela Kureta daruje Silvester Kurbt 5.000 lir za Dijsko matico.

Nameste cvetja na grob Veta Rauberja darujeta Elza in Eto Sosić 10.000 lir za SPD Tabor z Opčin.

Nameste cvetja na grob Silvestra Rauberja - Veta darujejo za SD Po- leto: družina Felice Ostroška 10.000 lir, Anica in Ivan Kapun 5.000 lir, Anica in Marcello Malalan 5.000 lir, Anica in Marcello Švangelj 5.000 lir, Majda in Srečko Sedmak 5.000 lir, Marta in Celeste Danau 5.000 lir, Irma in Eggon 10.000 lir, dr. Drago Gantar 10.000 lir, dr. Mitja Biteznič 5.000 lir.

V spomin na pok. Veta darujeta Bo- jana in Ladi Jazbec 2.500 lir za SD Polet in 2.500 lir za SD Bor.

SOZALJA
Cerkveni pevski zbor »Sv. Apostol Jerne« iz Opčin izreka iskreno so- žalje svojcem ob prerani smrti Veta Rauberja.

Ob nenadni smrti svojega dolgolet- nega člana Silvestra Rauberja - Veta izreka slovensko gospodarsko zdru- zenje ženi in drugim sorodnikom svoje globoko sožalje.

Ob bridki izgubi Silvestra Rauber- ja - Veta izreka sekcija partizanske zveze Repentabor globoko sožalje družini.

Ob prerani smrti draga prijatelja Veta izreka prizadeti dru- žini globoko sožalje

družini Caharija in Gruđen

Silvester Rauber - Veto

Pogreb bo danes, 7. decembra ob 15. uri izpred cerkve na Opčinah.

Žalujoci: žena Pija, mama Viktorija, brat in sestre z družinami, teta, stric ter drugi sorodniki

Opčine, 7. decembra 1974

HELENA BARTOL vd. RAŽEM

Pogreb drage pokojnice bo danes, 7. t.m., ob 14.30 iz mrtvašnice glavne bolnišnice v cerkev na Pesku.

Pesek, 7. decembra 1974

Občinska pogrebna služba, Ul. Zonta 7/C

STALIŠČE DEŽELNE KOMISIJE KPI O POOLLAŠČENIH ODREDBAH

USTANOVITEV SVETA SLOVENSKE ŠOLE

Svet naj celokupno izraža slovensko šolsko ureditev, v njem naj se združijo vsi Slovenci in demokratične sile v deželi

Za poglobljeno razpravo o vpra- šanjih, ki izhajajo iz uveljavljanja pooblaščenih odredb o šolskem u- pravljanju, se je sestala te dni deželna komisija KPI za vprašanja slovenske narodne skupnosti v Ita- liji.

Člani komisije so kritično oce- nili pooblaščen odredbe, ki ne u- strezajo demokratični rasti družbe in zahtevam šolskih komponent. Še- enkrat je vlada pokazala neobču- ljivost za zakonite potrebe sloven- ske skupnosti v Italiji po samostoj- nosti šolskega ustroja, namenjenega Slovincem, ki mora služiti kultur- nemu in družbenemu razvoju manj- šine. Ta samostojnost je pomemben del splošne zaštite demokratičnih pravic slovenske manjšine.

Deželna komisija KPI za vpraša- nja slovenske manjšine meni, da je- tra potrebna ne ustreza v zadostni meri zamisel, da bi jamstva o sa- mostojnosti slovenske šole uresničili v okviru šolskih okrožij. Slednji so- namreč predvsem vez med šolo, de- lovno okoljem in krajevnimi upra- vami, organi, v katerih se glede storitev in infrastrukture mora iz- žati sodelovanje vseh italijanskih in slovenskih predstavstev, ki se bo- do zavzemala za učinkovitejšo in obvezujočo uveljavljanje pravice do šolanja.

Komisija zato meni, da je spre- menba pooblaščenih odredb z usta- novitvijo Sveta slovenske šole, to- je demokratičnega organa, ki naj celokupno izraža slovensko šolsko ureditev, cilj, v katerem se lahko

združijo vsi Slovenci in demokra- tične sile v deželi. Samostojnost slo- venske šole v mejah sedanega u- stroja, ki nujno potrebuje korenite reforme, lahko začnemo uresničevati z obvezo vsem predvidenim organom, da glede vprašanj slo- venske šole sprejmejo mnenje Slo- venceske šolskega sveta, ki naj ima v pokrajinskih šolskih svetih svoje stalno predstavništvo.

Demokratična in politična zrelost naših skupnosti nas prepričuje, da bo v okviru soudeležbe za obnovo italijanskega šolstva prišla do iz- razja vzajemno sodelovanje in vpl- ivanje slovenske skupnosti in zave- tost italijanskih demokratičnih sil v šoli in na delovnih mestih.

Za to se bodo brez dvoma odgo- vorno zavzeli tako slovenski, kakor italijanski komunisti v izvoljenih krajevnih in vsedravnih organih ter sploh vsi, ki se borijo za gospodar- ski in družbeni napredek v Italiji. Slednji naslavlja komisija KPI po- ziv, naj te napore uresničijo v enot- nih pobudah.

S seje dolinskega občinskega sveta

V vidiku razprave o proračunu za finančno leto 1975, ki bo na vrsti v torek, 17. decembra, je do- linski občinski svet posvetil sinoč- njo sejo zgolj obravnavanju raznih upravnih zadev, kot so imenovane računski revizorjev za finančno leto 1973, poveritve študije za uvedbo sprememb v splošni regu- lacijski načrt inž. Costi, poblastev- tve odbora za prodajo gradbenih zemljišč v Borštu potrebnim obča- nov občinskega odbora. Dolinski ob- činski svet je na sinočnji seji spre- jel obenem odborov predlog za fi- nancno podporo godbam na pihala in prosvetnim društvom v občini. Občina bo na podlagi tega predloga nakazala godbama iz Doline in Ri- cmanj po 100.000 lir. Obenem bo prispevala 200.000 lir za p.d. »F. Venturini«, po 150.000 lir za p.d. »V. Vodnik« iz Doline, p.d. »F. Pre- šeren« iz Boljuna in p.d. »Slove- nec« iz Boršta ter po 100.000 lir za p.d. »Slavec« iz Ricmanj, meša- ni pevski zbor iz Mačkoli in Glas- beno matico.

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE TRZASKA KREDITNA BANKA S.P.A.

TRST - ULICA F. FILZI 10 - ☎ 01-448

URADNI TEČAJ BANKOVCEV

Ameriški dolar 666.10

Funt sterling 1551.-

Švicarski frank 249.40

Francoski frank 143.60

Nemška marka 267.90

Avstrijski šiling 37.65

Dinar: debeli 36.-

drobni 36.-

MENJALNICA

vseh tujih valut

OB 23. OBLETNICI SMRTI ROMANA PAHORJA

Zgleden nosilec mladinske misli

Organizator, ki ga je odlikovala velika skromnost

Te dni je poteklo 23 let, odkar je Roman Pahor v bolnišnici v Izoli podlegel neozdravljivi bolezni. Umrl je 2. decembra 1951. Njegova smrt je žalostno odjeknila med nekdanjo tržaško mladino, saj je bil Roman tisti, ki je v težkih dneh fašističnega zatiranja bodril slovensko mladino k upornosti proti fašističnemu raznarodovanju. V letih od 1920 do 1927, ko so fašistične oblasti nasilno zatirale vsakršno narodnostno izražanje Slovencev v tedanji tako imenovani Juljski Benetiji, je Roman Pahor vstal in kot prvo dejanje organiziral dva kongresa srednješolske mladine na Primorskem in dal na tih pobudo za organiziranje mladine na Tržaškem, ki je bila narodnostno najbolj ogrožena. Po njegovi zamisli je bilo najprej ustanovljeno mladinsko društvo «Prosveta» pri Sv. Jakobu.

Roman Pahor

sko društvo «Prosveta» pri Sv. Jakobu. To mladinsko društvo je pomnilo zametek vseh mladinskih društev, ki so se nato ustanovila na Tržaškem. Roman Pahor je bil tisti, ki je hotel od mestne četrte do mestne četrte in od vasi do vasi ter neustrašno vzpodbujal k ustanavljanju mladinskih društev, tako da jih je bilo ob oblatenem razpustu slovenskih mladinskih društev 1972. leta samo na Tržaškem kar 18.

Ce hočemo pravilno oceniti Romanovo osebnost in njegovo delo, si moramo najprej priklicati v spomin razmere, ki so zavladale na Tržaškem in na Primorskem kot ob razslu Avstrije ter ob prihodu Italije. Kot prvi ukrep proti Slovincem je bil ta, da je italijanska oblast prepovedala rabo našega jezika v vseh javnih uradih in ustanovah. Dopolnila, celo podpirala je preganjanje, pretepanje, celo ubijanje naših ljudi od fašističnih tolpi, ki so, še preden so prevzele oblast, že upepuili številne narodne domove na Tržaškem in razna druga kulturna ognjišča in kar je doseglo vrhunec s požigom Narodnega doma v središču Trsta. Vse to barbarsko početje, ki ga je tedanja nacionalistična in imperialistična usmerjena Italija izvajala kot ob svoji priložnosti, je bil za Slovence prihod v naše kraje, je fašistični režim, brž ko je 1922. leta prišel na oblast, le še uzakonil in potencial. Lahko bi rekli, da smo se Slovenci kar čez noč znašli v popolnoma brezpravnem položaju, brez vsake možnosti učinkovitega narodnoobrambnega dela, ki bi zaščitil predvsem mladino pred nasilnim potujevanjem.

Zaradi tega je se zlasti slovenska študijska mladina spoznala nevarnost, da bo zaslila v popoln kulturni mrak, posebno se zaradi tega, ker se je veliko dijakov z našega področja vpisalo na šole v Slovenijo, kamor so se mnogi zaradi šolanja celo izselili. V tistem času so nekateri dijaki, ki so ostali še doma in študirali na zasebnem abiturientskem tečaju, dali pobudo za ustanovitev dijaškega krožka «Prosveta». Zbirali so se kar v šolskih prostorih, ki so bili v tedanji U. Stadion, sedanjí U. Cesare Battisti. In v tem času se srečamo ime Romana Pahorja. Poleg njega je važno omeniti še imena naslednjih pobudnikov, ki so se skupno z njim zavzemali za ustanovitev dijaškega krožka. Ti so bili: Svobodin Čok, prof. Josip Kosovel, dr. Josip Božič, dr. Josip Fischer in Franc Gombač, danes že vsi pokojni.

Ko se je abiturientski tečaj zaključil, se je mnogo dijakov zaradi nadaljnega šolanja preselilo v Jugoslavijo. Zaradi tega se je itak skromno število študijske mladine še skrcilo. Zato se je na pobudo imenovanih dijakov še Romana Pahorja ustanovil pri Sv. Jakobu krožek «Prosveta», ki je prevzel vlogo prejšnjega dijaškega krožka. Naloga mu je bila ohraniti slovensko mladino zvesto jeziku, kulturi, navadam in šegam, boriti se v novih razmerah za slovenski narodni obstoj ob spoštovanju italijanske narodnosti. Poudariti moramo ob tem dejstvo, da krožek in imel strankarskih obelaj in smrtov in da se je zato vključevala vanj slovenska študijska mladina ne glede na svetovno nazorsko prepričanje posameznika.

Ta mladinski krožek, katerega gonilna moč je bil njegov tajnik Roman Pahor, je zavzemal vedno večji razmah in postal zlasti po požigu Narodnega doma v juliju 1920 zelo močan. Ker pa je krožkova razgibanost prerasla običajno

dejavnost takšnih združenj, se je pokazala potreba, da se krožek preimenuje v društvo. Tako je iz obstoječega mladinskega krožka nastalo leta 1921 pri Sv. Jakobu mladinsko društvo «Prosveta», ki je bilo na Tržaškem prvo mladinsko društvo in ki je v naslednjih letih dalo pobudo za razmah tako imenovani mladinski misli in mladinskemu gibanju. To gibanje je ob že omenjenem oblatenem zatrtju leta 1927 zajemalo kar 18 mladinskih društev.

Roman Pahor, ki je bil že v mladinsko dijaškem krožku tajnik, je tudi v novem, mladinskem društvu prevzel isto mesto. Ob pomoči že imenovanih tedanjih organizatorjev, katerim so se pridružili še brata dr. Josip in Rudolf Potrat, Olga Cerkevnikova, Romanov brat pok. Drago Pahor, Rudolf Ivančič, Vojko Ferluga in še mnogi drugi, je Roman Pahor razvil ogromno delo in ga je zato treba smatrati za nosilca mladinske misli in organizatorja mladinskega gibanja nasploh.

Kakor je bila izključno Romanova zasluga, da je bilo pri Sv. Jakobu ustanovljeno prvo prosvetno društvo, tako je bila tudi njegova zasluga, da je bila kmalu pozeje v predvidevanju nastanka številnih mladinskih društev ustanovljena na Tržaškem še Zveza mladinskih društev, ki je pod Romanovim vodstvom učinkovito delovala, zlasti ob sodelovanju pok. prof. Josipa Kosovela in dr. Jožeta Dekleva, dr. Goljevščka, dr. Saročca, Mira Stoparja, pok. Franca Gombača in Justa Blažine ter še nekaterih drugih. Vsa nova ustanovljena mladinska društva so v tedanjih časih, kljub hudemu pritisku fašističnih oblasti, razvijala ogromno narodnostno dejavnost in ni bil redek primer, da se je še bisonoga mladina zbirala na članskih sestankih tudi na podstrežjih, celo na prostem, v nočni temi.

Tudi zaradi nadvse uspešnega delovanja mladinskih društev se v dobi končnega obračuna s fašizmom na Tržaškem ni nikoli opazilo narodno odpadništvo. V naših krajih tudi nismo imeli primerov belogardizma in plavogardizma, pa tudi ne kakega drugega odtenska sodelovanja s sovražnikom. Pri nas je mladina ostala trdna in zvesta izročilom Romana Pahorja in načelom Osvobodilne fronte, kar je zvesto izpričala tudi z ogromnimi človeškimi žrtvami.

Toda vrnimo se nekoliko nazaj, v dobo zveze mladinskih društev. Delo Romana Pahorja fašističnim oblastem ni ostalo prikrito. Že 4. avgusta 1928 so ga prvič aretirali in konfinirali na Ponto za dobo pet let. Svoj ukrep so utemeljevali z njegovim antifašističnim delovanjem. Roman se je vrnil domov 20. novembra 1932. Komaj tri leta pozneje je sicer prav po božiču 1935 so ga ponovno aretirali, 16. februarja 1936 pa v drugo konfinirali na Ponto za dobo pet let. Iz konfinacije pa se je vrnil že aprila 1937 zaradi pomilostitve ob podpisu prijateljskega pakta med Italijo in Jugoslavijo. Dva dni po vstopu Italije v vojno pa so Romana Pahorja ponovno internirali in sicer za nedoločen čas v kraju Istori Marino v okolici Chietija. Tudi to so ga aretirali in nato pripeljali v koprsko zapore, kjer so ga dali na razpolago fašističnemu posebnemu sodišču, ki ga je 15. decembra 1941 obsodilo na 12 let ječe. Takoj so ga odpeljali v ječo San Gimignano, od koder se je vrnil domov šele 1. februarja 1944.

Dejavnost Romana Pahorja na narodnoobrambenem področju je bila velika in za naše kraje zelo važna. Lahko bi rekli, da je prešel v zgodovini tržaških Slovencev kot svetel ... antifašističnega borca za pravice, celo za obstoj slovenskega naroda v naših krajih in zato bi se ga morale naše organizacije vse bolj čestito spominjati. Ob tej priložnosti omenjamo, da se je od bor bivših mladinskih društev že pred časom zavezal pri mestnem odboru v Kopru za poimenovanje kake ulice v Kopru po Romanu Pahorju. Predlog je bil ugodno sprejet, vendar do danes še ni bil uresničen.

Roman P. r je bil velik borec za naše pravice, hkrati pa je bil tudi velik človek, ki je pogosto prevzemal nase odgovornosti tudi za dejanja, ki jih ni nikdar izvršil, le da je s tem rešil našega človeka pred kaznijo, konfinkacijo, ječo. Romana sta odlikovala velika skromnost in samozatiranje. Iz njegoveh ust ni bilo nikoli slišati ne tožbe, ne osebne prošnje. Nikoli ni nedoval, niti takrat ne, ko se mu je zgodila krivica. Milko Škrab

Horoskop

OVEN (od 21.3. do 20.4.) Obtoženi boste napake, ki jo je storil vaš kolega. Prijetno presenečenje. BIK (od 21.4. do 20.5.) Poslovna negotovost bo odpravljena. Bodite bolj poustljivi.

DVOJČKA (od 21.5. do 22.6.) S svojo nestropnostjo boste pokvarili vse možnosti. Rešite vprašanje srca.

RAK (od 23.6. do 22.7.) Nove odgovornosti zahtevajo solidna zagotovila. Pazite, da ne izgubite prijatelja.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Odpravite napake, ki vam ovirajo dober potek poslov. Krotite svojo naravo.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Dan ni primeren za reševanje finančnih zadev. Rešite se iz nevarne položaja.

TEHNIKA (od 23.9. do 23.10.)

Sto let mineva od smrti ital. pisatelja, pesnika in jezikoslovca Niccolò Tommasea, ki se je 1802 rodil v Šibeniku

POTEM KO JE SARTRE OBISKAL BADERJA

Prizadetost in hrup ob neznatnem dogodku

Francoski filozof se je omejil glede stališča skupine Bader-Meinhoff - Poziv na mednarodno akcijo za pomoč zaprtim anarhistom

Odvetniki zaprtih pripadnikov skupine Bader-Meinhoff izražajo zdaj, ko je slavni francoski filozof in pisatelj Jean Paul Sartre nedolgo tega obiskal Baderja v stuttgartskem zaporu, posebno zadovoljstvo z izidom obiska, ker menijo, da so dosegli, kar so želeli: da namreč preusmerijo pozornost svetovne javnosti v vprašanja anarhističnega bista in terorističnih metod «Frakcije rdeče armade» na gladovno stavko in pogoje, v katerih žive v zaporu vodilne osebe te skupine, z Baderjem in Meinhoffom na čelu.

Že od začetka je bilo jasno, da želj odvetnik Croissant, ki je dal pobudo za obisk francoskega filozofa, izkoristiti njegovo ime za to, da bi ustvaril nekašno solidarnostno gibanje s skupino Bader-Meinhoff celo med tistimi levicarji in naprednimi krogi, ki se v bistvu ne strinjajo z metodami in cilji «Frakcije rdeče armade». Odpor in hrupno nezadovoljstvo, ki ju je bil povzročil prihod Sartra na enourni razgovor z Baderjem v stuttgartskem zaporu, nista niti najmanj motila odvetnikov zaprtih anarhistov, nasprotno — to jim je bilo celo dobrodošlo.

Reči je treba, da se je bil okrog Sartrove odločitve, da obišče Baderja in od njega osebno izve, kakšna so stališča in pogledi oziroma cilji «Frakcije rdeče armade», dvignil velik hrup v zahodnomemski politični javnosti in tisku, dasiravno vzrok ni bil najbolj pomemben. Predsednik vlade Baden-Württemberg, ki je ena od vodilnih osebnosti Krščanske demokratske unije, je izjavil, da Sartrov obisk pri Baderju dokazuje njegovo «pomankanje instinkta». In brez izjeme vsi zahodnomemski časopisi kritično pišejo o tej Sartrovi poti, poudarjajoč, da njegov obisk v zaporu, kjer naj bi bil izmenjal mnenja z Baderjem, vsekakor ne bo koristil njegovemu ugledu in prestizu v ZR Nemčiji.

Glavni razlog, ki ga je bil Sartre iznesel v zvezi s tem obiskom, je bil, da skupina Bader-Meinhoff, navzlic morebitnim njenim zablodam, vendarle pripada svetovni levici in da je sprito tega mnenja, da mora biti z njo solidaren, neglede na to, da se ne — vsaj ne povsem — strinja s cilji in metodami «Frakcije rdeče armade». Sartre namreč pravi, da ne vidi, pred časovni zavzel pri mestnem odboru v Kopru za poimenovanje kake ulice v Kopru po Romanu Pahorju. Predlog je bil ugodno sprejet, vendar do danes še ni bil uresničen.

Roman P. r je bil velik borec za naše pravice, hkrati pa je bil tudi velik človek, ki je pogosto prevzemal nase odgovornosti tudi za dejanja, ki jih ni nikdar izvršil, le da je s tem rešil našega človeka pred kaznijo, konfinkacijo, ječo. Romana sta odlikovala velika skromnost in samozatiranje. Iz njegoveh ust ni bilo nikoli slišati ne tožbe, ne osebne prošnje. Nikoli ni nedoval, niti takrat ne, ko se mu je zgodila krivica. Milko Škrab

Za izvedbo načrta si zagotovite sodelovanje pogumnih oseb. Poravnali boste spor z ljubljeno osebo.

SKORPIJON (od 24.10. do 22.11.) Izpopolniti morate svojo poslovno organizacijo. Ločili se boste od drage osebe.

STRELEC (od 23.11. do 20.12.) Postavili se boste po robu brezbriznosti. V čustvenem pogledu presenečenje.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Vaša vztrajnost bo preizkušena. V družini bo vladalo prijetno vdusje.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Dan bo zelo ploden in se vam bo ponudila lepa priložnost. Odložiti boste morali potovanje.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Ne vztrajajte pri svojih napakah. Ohladilo se bo neko prijateljstvo.

skupine, na katere čelu se nahaja. Na osnovni Sartrovih izjav, ki jih je bil dal na tiskovni konferenci, potem ko se je vrnil iz obiska v zaporu, je moč imeti vtis, da razgovor ni omogočil nobenih sprememb v mnenjih: Sartre ni prepričal Baderja (v kolikor je to sploh poskušal) ne Bader Sartra (kar je tudi bilo malo verjetno). Z drugimi besedami, vsi Sartrovi pomisleki v zvezi s bistvom dejavnosti skupine Bader-Meinhoff so ostali nespremenjeni ali so se še okrepili. Obsodil je nesmiselnost po pomoči zaprtim pripadnikom skupine Bader-Meinhoff. Prav to pa je po drugi strani ostro kritiziral razmere, v katerih v zaporu žive anarhisti, in vztrajal pri tem, da so le-ti pripadniki določene političnega gibanja, torej politični zaporniki.

Baderja je opisal kot človeka, ki je zelo oslabil zaradi gladovne stavke (izgubil je dvajset kilogramov), ki se težko koncentrira, a izoliranje zaprtih pripadnikov «Frakcije rdeče armade» je obsodil kot «posebno vrsto mučenja», proti čemur je gladovna stavka popolnoma pravilna oziroma upravičena predstavlja edino pot oziroma obliko borbe. Sartre je končno pozval vse razumne sveta — a pomensko nobelovca Heinricha Bölla — da ustanove poseben odbor za pomoč zaprtim pripadnikom skupine Bader-Meinhoff. Prav to pa je bilo, kar so odvetniki najbolj želeli in upali.

Zahodnomemsko časopisje poudarja, da imajo zaprti anarhisti, če

(Nadaljevanje na 8. strani)

IZ BENEŠKE SLOVENIJE

Kamnomol v Brnasu povzroča škodo

O gospodarskem stanju v Beneški Sloveniji so naši bralci stalno informirani, saj je problem gospodarske zapuščnosti in izseljevanja eden najhujših problemov naše narodnostne skupnosti. Splošni zapuščnosti pa se pridružuje dejavnost v teh krajih še zdaleč niso v skladu z zahtevami okolja, temveč celo uničujejo okolje ter s tem v stoletjih zgrajene gospodarske osnove, podirajo težko doseženo ravnotežje v naravi, ogrožajo pa tudi varnost prebivalstva.

Vsi se verjetno še spominjamo zaprtja opekarne v Čemurju. Danes je opekarna zapuščenca, zapuščenca pa so tudi jame, v katerih so kopali ilovico. Nič ne poskrbel, da bi se te rane v pokrajini kakorkoli vsaj za silo zacelile.

V zadnjem času pa je ponovno prišlo v ospredje vprašanje kamnomolne Italcementi v Brnasu (občina Speter Slovenj), ki je oddaljena komaj 200 m od vasi in s svojimi načini dela povzroča prebivalstvu vasi hude nevarnosti, saj se je to jesen zgodilo, da je ob razstrelitvi mine padla na vas toča kamenja, ki je poškodovala strehe in okna vasiških hiš. Prebivalstvo je razburjeno in živi v stanju stalne negotovosti, saj je tako delovanje kamnomolne skrajno nevarno tudi za ljudi same.

Neposredni nevarnosti padanja materiala se pridružuje še škoda, ki jo povzročajo premiki ob pokanju min, ne nazadnje pa tudi škoda za pokrajino samo. Delo kamnomolne je povsem rušilno, za njim ostajajo kupi ruševin. To pomeni ohlajanje skupnosti. Kdor pozna labilno hidrogeološko ravnotežje beneške zemlje, pa dobro ve, da ima tako rušenje ozemlja zelo daljnosežne in nepredvidljive posledice v obliki hudih naravnih nesreč. Poleg tega je blizu kamnomolne paleontološko najdišče, ki je zaradi dela v kamnomolu nedostopno, pa čeprav delni urbiistični načrt označuje to področje kot «delni geološki naravni rezervat».

Celotno zadevo okoli barnaškega kamnomolne je v zadnjem času proučil špetski občinski odbornik arh. Simoniti, ki je ugotovil, da družba Italcementi v Brnasu ne upošteva čl. 124 dekreta predsednika republike z dne 9. 4. 1959, št. 128, ki izrecno zahteva, da eksplozivni min ne smejo povzročati škodo ljudem in predmetom in da je treba pri tem preprečiti padanje materiala v daljavo. Arh. Simoniti je tudi ugotovil, da se drugi člen spoštuje, tako na primer v kamnomolu v Toppu (Travreš), ki ima podobne značilnosti kot barnaški in kjer uporabljajo tehniko riperja in se poslužuje

jejo min le izjemoma in v globinah.

Poleg tega je omenjeno področje je podvrženo hidrogeološko - gozdarskim omejitvam v smislu kraljevega dekreta z dne 30. 12. 1923, št. 3267 in medministrskega dekreta z dne 12. 3. 1973, št. 59708, kar pomeni, da je izkoriščanje tal omejeno in da ne sme povzročati škodo. V skladu z 9. členom italijanske ustave in v skladu z delnim zakonom z dne 16. 8. 1974, št. 42 pa bi morala družba poskrbeti tudi za ponovno izgradnjo okolja, ki naj bi bilo stabilno, dostopno, hidrogeološko urejeno, produktivno in funkcionalno.

Svoj dokumentiran ekspozice je arh. Simoniti predložil občinskemu svetu, postal pa ga je še čedajskem protorju glavnemu inženirju rudarskega distrikta v Trstu, deželni in odbornikom za ambientalne dobrine in za načrtovanje, špetskemu županu, predsedniku nadiške gorske skupnosti, predsedniku združenja Italia Nostra v Vidnu, ter gozdarskemu inšpektoratu v Vidnu.

Poleg tega pa je študijski center Nediza sklenil, da v bližnji prihodnosti skliče javno zborovanje v zvezi s tem problemom in da tako ljudi informira o nedopustnem ravnanju družbe Italcementi ter sensibilizira politične in družbene sile.

ZA OČETOM

Proti večeru sta dečka prispela po drzavni cesti do male indijske vasi, kjer sta sklenila prenočiti. Starejša Indijanca, sta živila v ravni koči na začetku vasi, sta ju z veseljem vzela pod streho in jima za večerjo še postregla s polento in lamjim mlekom. Kos polente je ostal tudi pri Kuniji, ki jo je naglo in hlastno pospravila. Nato sta legla na travo.

Naslednjega dne sta prispela do stopničaste ceste, vodečo po bregu navzgor, naravnost čez gorski greben. Bila je še ostalek prometne poti iz časa vladanja Inkov. Stari Tavantinsujski niso poznali voz, zato so imeli spjelane čez gore le stopničaste poti. Kuni je stekel po njej naprej, Bojan je vodil na vrvi lamo, Zoran pa je stopljal navzgor zadnji.

Popotovanje po stopničasti cesti je dekča močno utrudilo. Najrajši bi bila ostala kar na vrhu in tam počivala, a tega nista ne mogla ne smela storiti. Vedela sta, da morata brž ko mogoče priti do kake dolinice, da napaseta lamo in si zajameta vode za pitje in kuhanje. Na grebenu sta zato ostala le nekaj minut in zrla navzdol v globoko gorsko dolino pod pobočjem.

IZKUŠNJE ZADRUŽNIKOV IZPOD FRUŠKE GORE

Uspela letina velik dohodek

Izvedba arondacije je omogočila uporabo mehanizacije in dosledno s tem večji donos in nižje stroške

Ko smo letos že večkrat poročali o velikih uspehih v pridelovanju pšenice v Vojvodini, hkrati pa tudi o težavah z jesenskimi deli in sicer s pobiranjem koruze, sladkorne pese in drugih pridelkov zaradi poplavi in slabega vremena, smo večkrat omenili tudi nekatera družbena posvetila in zadruge, pa tudi kakega posameznika zasebnega kmetja, ki je z modernimi tehničnimi sredstvi in marljivostjo dosegel izredne rezultate. Danes se bomo ustavili pri kmetijski zadruzi «Lovas» v Lovasu in pri nekaterih njenih rezultatih. Izplača se ustaviti se pri tem primeru, ki je sicer zelo prost, hkrati pa tudi zelo značilen.

Kmetijska zadruga «Lovas» razteza svojo dejavnost na zahodnih obronkih Fruške gore, ki je znana po odličnem vinu fruškgorski biser. Zadruga «Lovas» se uvršča med tiste delovne organizacije, ki že dolgo časa iz leta v leto beležijo dobro žetev pšenice, visok donos koruze, sončnic in tudi kakega drugega pridelka. V zadruzi beležijo tudi razmeroma visok dohodek. Tako je bilo tudi letos, pa čeprav vremenske razmere, kot vemo, niso bile najboljše zaradi preobilice dežja v jesenskih mesecih, ko je bilo treba pridelek spraviti pod streho. V kooperaciji z zadruzo so bili doseženi tudi odlični rezultati. Pridelek na poljih kooperantov je zelo dober, pa čeprav je pridelek na družbenem sektorju že večji.

Lovaska zadruga je letos posejala z žitom 600 ha polj in požela v poprečju po 60 stotov zrnja na ha. Nekaj manj je bilo koruze. Posejali so le 420 ha polj s koruzo in dosegli poprečje po 76 stotov zrnja na ha. Sončnica pa je bolj slabo obrodila, vendar so imeli po 22 stotov semena na ha. Čeprav gornji podatki ne govorijo o kakem izrednem donosu, je še vedno govor o obilni, o dobri letini, ki se odraža tudi na dohodkih. Kmetijska zadruga računa, da bo letos imela 800 milijonov novih oziroma 80 milijard starih dinarjev dohodka. To pa je dvakrat več kot je bilo lani. Ti finančni rezultati imajo, seveda, precejšen vpliv tudi na osebne dohodeke. V zadruzi je zaposlenih 106 delovnih moči, med katerimi sta dva inženirja agronomi in štirje tehničarji, torej agronomi s srednjo kmetijsko šolo. Če primerjamo njihove poprečne letne dohodeke, ugotovimo, da so se letos njihove mezde oziroma plače dvignile do oktobra za 35 odst., do konca leta pa bodo imele celo okoli 40 odst. višji osebni dohodek. Na področju kmetijske zadruge «Lovas» je 650 posesti, ki razpolagajo s 1.600 ha obdelovalnih površin. To se pravi, da gre v glavnem za manjše posesti. Zadruga ima kooperantske odnose s približno 90 odst. posestev, s katerimi se dogovarja za odkup pridelka, katerim daje kredite, dobavlja semena, umetna gnojila itd. Zanimivo je pri tem, da se tu ustvarja veliko pogoj za ustanovitev dveh morda celo več osnovnih organizacij združenega dela, ekonomij in kooperacij. Baje bi bilo treba to čimprej uresničiti za se boljše medsebojne delovne odnose.

Visoka akumulativnost kmetijske zadruge «Lovas» omogoča tudi velike naložbe. Prav sedaj je v teku gradnja večje šole. Zadruga je v ta namen dodelila 8 milijonov dinarjev. Ker pa na tem področju beležijo presežek delovne sile, je zadruga investirala v industrijski obrat tovarne «Borovo» 26 milijard dinarjev in s tem omogočila ustvaritev nadaljnjih 260 novih delovnih mest. Velik pridelek in velika akumulativnost sta vzpodbudili vodstvo zadruge, da je vložila velika sredstva v mehanizacijo. In ta razmeroma majhna zadruga razpolaga trenutno s 60 traktorji. Zadruga pa hkrati ne razpologla z zadostnim številom kombajnov, t.j. strojev za žetev in mlacavo žita in je zato namenila za nakup novih strojev večja sredstva.

Zadruga se je namenila za še večjo mehanizacijo zato, ker je prej izvedla ustrezno opremljenost dela. Prej smo rekli, da se za to področje značilna dobna ali vsaj ne velika posest, saj meri poprečje tri ha obdelovalne površine na posest. Toda nekoč razdrobljene posesti so s komasacijo in arondacijo tako strnili, da morejo danes koristno uporabljati tudi težko mehanizacijo. S tem pa delo ne le bolje opravijo, pač pa tudi veliko ceneje.

Za konec pa tudi nekaj podatkov o krajevnem «rekordurju»: največji pridelek pšenice je na področju Lavasa imel kooperant Stjepan Peulić, ki je pridelal 81 stotov pšenice na ha, koruze pa kar 134 stotov.

RADIO VELEIZIJA

SOBOTA, 7. DECEMBRA 1974

ITALIJANSKA TELEVIZIJA PRVI KANAL

9.30 - 11.30 Šola
12.30 Poljudna znanost: Contropiede
12.55 Komični filmi
13.30 DNEVNIK
14.00 Odprta šola: Tedenska oddaja o vzgojnih problemih
17.00 DNEVNIK
17.15 Program za najmlajše: BELI KAMEN
18.30 Poljudna znanost: Monografije
19.20 Nabožna oddaja
20.00 DNEVNIK
20.40 PRI BELEM KONJČKU
21.50 Posebne televizijske reportaže
PROBLEM LAKOTE V SVETU
Program «Problem lakote danes» sta pripravila Piero Angela in Ugo Paterno. Govor bo o tem, kaj se je o problemu lakote razpravljalo tudi na mednarodni konferenci v Rimu, ki jo je organizirala FAO, specializirana organizacija Združenih narodov, ki se ukvarja s problemom prehrane in kmetijstva. Na konferenci v Rimu so prišla ponovno do izraza protislovja današnjega sveta, kjer se bogati svet še bolj naglo razvija, kot se razvija siromašni svet, tako da na eni strani bogastvo bogatih narašča, siromaštvo siromašnih pa se še poglablja. Sicer pa nekateri strokovnjaki menijo, da bodo tudi bogate dežele prej ali slej zapletene v ta dramatični položaj, v katerem se nahajajo dežele tretjega sveta.
22.45 DNEVNIK in Vremenska slika

DRUGI KANAL

18.00 Sodobni vzgojni problemi
19.00 Tedenska športna oddaja: Dribbling
20.00 VECERNI KONCERT
20.30 DNEVNIK
21.00 Kdo, kje, kdaj: Niccolò Tommaseo
Letos proslavljajo 100-letnico smrti tega italijanskega pisatelja, ki je po rodu iz Šibenika.
22.00 Veliki lov: UGRABLJENI LEV
Ne gre za leva, za kralja divjih živali, «lev» ali bolje «El león» je psevdonim ali ilegalno ime latinsko ameriškega revolucionarja, ki so ga aretirali v Nizzi, zaradi česar je prišlo do zapletljivega v odnosih s francosko vlado...

JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA

10.35 in 12.00 TV šola
12.55 Nogometna tekma: PARTIZAN — DINAMO
16.10 Disneyev svet: Zgodba o konju Bristoneju — zabavni film
16.55 HOKEJSKA TEKMA MED OLIMPIJO IN JESENICAMI
19.30 DNEVNIK
19.50 Tedenski znanjepolitični komentar
20.00 «ZA KULISAMI» — burleska Charlie Chaplina
Veliki mojster burleske bo več sobot zabaval gledalce ljubljanske televizije z mojstrovini, ki jih je posnel v davnih letih začetka filmske umetnosti, v dobi od 1915 do 1917. Za začetek so izbrali film «Za kulisami», ker je to eno najbolj značilnih del Chaplinove ustvarjalnosti iz te dobe
20.30 FESTIVAL GLASBE PODONAVŠKIH DEZEL
21.40 M-a za vas — poučna oddaja
21.50 1. VNİK
22.05 Plovagandna oddaja
22.10 DVOBOJ PRI SREBRNEM POTOKU
Barvni film je režiral Dan Siegel, v glavnih vlogah igrajo Andie Murphy, Faith Domergue, Stephen McNally itd.
Serif v Silver Cityju je znan po svojem pogumu in po spretosti. Tolovaji se ga bojijo in zato je v mestu red in mir. Toda nekoč se pojavi v mestu tolpa, ki pobija vse, kar noče kloniti, usakogar, ki noče podpisati prodajne pogodbe za zemljišče, ki nato pripada tolpi. Vodja tolpe je ugleden meščan, v katerega nihče ne sumi. Mladi Silver Kid, ki so mu razbojniki ubili očeta, pa se odloči za maščevanje

KOPRSKA BARVNA TELEVIZIJA

12.55 Nogometna tekma: PARTIZAN — DINAMO, prenos iz Beograda
17.00 Hokej: OLIMPIJA — JESENICE
19.15 Veleladni za moške — posnetek iz Val d'Isere
20.15 DNEVNIK
20.30 Vihar — serijski film «Svet v vojni»
21.20 Ključ — serijski film
22.30 Vaterpolo — finalna tekma za pokal prvakov

TRST A

7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15
Poročila; 7.05 Jutranja glasba; 11.35 Iz tedenskih sporedov; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Program za mladino; 18.15 Umetnost in prireditve; 18.30 Mezzosopranistka Nora Janković in pianistka Neva Merlak; 19.10 Slovenski pomorski klub Čupa; 19.25 Pevska revija; 20.00 Sport; 20.50 Odskočna deska; 21.30 Popevke; 22.30 Četrta ure s P. Calviem.

KOPER

6.30

NEVARNE BLIŽNICE DO AVTOMOBILOV V SZ

Prepovedan sadež

Kakšen je greh visokih funkcionarjev Volgograda? — Hoteli so avto čez vrsto — Devet so jih kar odpustili

OD NASEGA MOSKOVSKEGA DOPISNIKA

Zgodba o devetih sovjetskih Adamovih potomcih, ki jih je zanimalo nedosegljivo avtomobilsko jabolko, je te dni dobila epilog. Ta je povsem v stilu tistega, kar je nekako pred dvema tednoma zapisala »Pravda«, ko je obelodanila nenavadne mahinacije z avtomobili »volga« in v katere so se zapletli visoki funkcionarji Volgograda. »Vsem je znano, kako strogo je bil kaznovan Adam za svoj greh«, je zapisala »Pravda«. »Njegovi potomci, ki so padli v avtomobilsko skušnjavo, pa so še vedno na svojih uglednih položajih...«

Zdaj niso več. Adam je bil menda izgnan iz raja, ko si je svojevoljno privoščil prepovedano jabolko, devet volgograjskih avtomobilskih Adamov pa so izgnali iz službe, enega tudi iz partije — ali pa so hkrati z izgubo službenega mesta dobili najstrožji partijski ukor.

Vijugasta pot do svojega vozila

Volgograjska avtomobilska zgodba je prej ko ne služila kot zgled in opomin za vse tiste, ki bi si želeli po svoje utirati bližnjice po vijugasti sovjetski poti do lastnega osebnega vozila. Znano je namreč, da sovjetska avtomobilska industrija le stežka izpolnjuje naraščajoče povpraševanje po avtomobilih. V prvih dveh tretjinah tega leta je sicer prišlo na tržišče 829 tisoč novih »žigulijev«, »volg«, kar je za 23 odstotkov nad načrtovanim, pa vendar še vedno premalo, da bi ustregli vsem, ki lahkega srca odštejejo 5500 rubljev za stari »žigulji« (fiat 124) ali 7500 rubljev na novi »žigulji« (fiat 125) ali pa kakih 9000 za »volgo«.

Tako se ustvarjajo dolgi »očeredi«, vrste, v katerih je potrebno čakati na osebno vozilo tudi po dve ali tri leta. Seznanov se strogo držijo in tu so nemogoče kakšne »posebne zveze«, ki bi pomagale preskočiti jaro kačo ča kajohči. Obstajajo pa posebi ne seznanj tistih, ki imajo pri nakupu avtomobila prednost. Po teh seznanjih je moč priti do nove »volge« ali »žigulja« sorazmerno hitro. Še čez nekaj mesecev ali celo dni.

Kdo ima prednost?

Prednostni seznam velja, denimo, za oddajena velika gradbišča, daleč bogu za hrbtno v sibirski ledenici, od elektrarnah, naftnih vrtin ali ob novi bajkalsko-amurski magistrali; to naj bi bila spodbuda za čim večji dotok delovne sile na ta neprijetna gradbišča. Potem veljajo prednostni sezname še za vojne veterane, pa za udarnike

socialističnega dela, najbolj zglede delavce, ki se izkažejo v izpolnjevanju in presejanju v petletki zastavljenih nalog.

Volgograjski funkcionarji so izdelali svoj prednostni seznam, lepo uradno overjen s pečatom in podpisom in s tem, kar je zanj potrebno. Sestavili so ga v volgograjskem mestnem izvršnem svetu, katerega predsednik Koljov je bil očitno duhovni vodja podviga v stilu Ostapa Benderja.

Seznam je bil docela v skladu z zakonskimi zahtevami. Nikjer ni bilo v njem rečeno, da so kupci ugledni mestni funkcionarji, ampak je govoril o navadnih delavcih udarnikih, ki jih je z naložbo dobavo nove »volge« potrebno vzpodbujati k čim boljsemu delu. Seveda pa med imeni na tem seznamu navadnih delavcev ni bilo. Razen ene izjeme — »zgledega« delavca petrovske tovarne za predelavo nafte Hlebinikov. Toda kasneje so ugotovili, da je Hlebinikov nič več in nič manj kot — sekretar volgograjskega oblastnega sindikata.

Tako so nove »volge« v kratkem času dobili: sekretar nižjevoljske teritorialne prevozne uprave, direktor oblastnega podjetja za trgovanje z gorivi, dva prorektorja politehniškega inštituta, direktorica znanstveno raziskovalnega inštituta, načelnik oddelka »Promstrojmateriala« direktor oddelka za cestne sindikalni voditelj in predsednik mestnega izvršnega sveta.

Stari avtomobili gredo za med

Vsi so »volge« že imeli, nekateri pravzaprav še ne tako stare. Večina med njimi je stara vozila prodala nekateri pa so jih prepisali na svoje žene oz. sinove. Kaže, da je prodaja starih vozil prinesla udeležencem volgograjskega »pleša z volgami« dobre dobičke. Neuradno je slišati, da je treba pod roko odšteti za stari model »žigulija« 10 do

15 tisoč, za novi pa celo 20 tisoč rubljev medtem ko velja »volga« na prostem trgu od 15 do 20 tisoč rubljev. To je pač davek, na pomnjanje vozil in na dolge, večletne »očeredi«.

Med kupci sta omenjeni dve imeni, neki Jenokjan, ki se zdi po imenu sodec Armene in pa neki Kesov iz oddaljene gruzinske vasi Oljan. Zlasti prebivalci tistih sovjetskih srednjeazijskih republik, ki obračajo masne rublje za svoje drago prodano sadje in vino, pri čemer so še posebej znani Gruzinci, se najpogosteje pojavljajo kot potencialni kupci osebnih avtomobilov. Ni znano, koliko je deset volgograjskih avtomobilskih grešnikov zaslužilo s preprodajanjem svojih vozil, najbrže pa ni šlo za majhne denarje.

Enilog

Zgodba je zdaj dobila svoj epilog. O vseh zadevah je razpravljal oblastni komite partije, ki je izrekel najstrožje partijske kazni: eno izključitev, sedem strogih ukorov in en navaden ukor. Tega je bil sindikalist Hlebinikov, ki ga edinega niso razrešili službene dolžnosti ker je pravčasno spregledal svojo stranpot. »Volgo«, ki jo je kupil pod imenom zaslužnega delavca petrovske tovarne, je prodal volgograjski tovarni, ki bo naposled z njo lahko nagradila res zaslužnega, navadnega delavca.

Ples z »volgami« ob vojni je tako končan. Razkril je vrsto zanimivih drobov iz sovjetskega avtomobilskega vsakdana. Kaže, da postaja avtomobilizem že tolikšna strast, da zavzema obseg epidemije z vsemi možnimi stranskimi posledicami. Mor da je volgograjski primer osamljen. A morda se je osrednjemu glasilu »Pravda« zdelo vredno toliko razpisati zato, ker bi bil primer lahko nalezljiv. Niso namreč majhni denarji, ki se obračajo z avtomobilskimi kolesi. In so dobni Ostapi Benderji imajo pravi, da je treba nekadike zaščititi pred strupenim dimom in da je to v skladu

TIT DOBERSEK

AKTUALNA POLJSKA TEMA

Dan brez dima

»Rumeni karton« za kadilce na Poljskem — Protinikotinsko gibanje si nabira točke ob protestih kadilcev

OD DOPISNIKA TANJUGA POSEBEJ ZA DELO

VARSAVA, decembra — Mladinski list »Standard młodzi« je objavil karikaturu, ki prikazuje, kako krvnik obsojencu pred giljotino ponuja zadnjo cigareto. Ta pa jo zavrača z besedami: »Hvala, cigareta skrajšuje življenje«. Ta črni humor v poljski družbi ni brez podlage, saj se že leta in leta v tej državi odlično borijo proti kajenju, ki se mu je predal že vsak drugi Poljak, star nad 15 let.

Vsepoljski odbor za prepoved kajenja je dosegel to, da je od lani prvi december »dan brez cigaret«. Tedaj se pravi loma vsi vzdržijo kajenja, cigaret pa na ta dan tudi ne kupujejo. Od srede letošnja leta velja tudi zakon o prepovedi kajenja na javnih mestih, »da se kadilci ne bi obnašali tako, kot svete krave v Indiji«, kar je zapisal neki poljski list.

Nikotinski oblak

»Nikotinski oblaki«, pišejo tukaj, se je grozice zgrnil na Poljsko. Ta država je po številu cigaret, ki jih pokadi en prebivalec, na drugem mestu v Evropi in na petem mestu v svetu — za ZDA, Veliko Britanijo, Kanado in Japonsko. Poljaki danes pokadijo štirikrat več kot pred vojno, med novimi kadilci pa je največ mladih.

Akademik Bogusław Bobrowski trdi, da zaradi raka na pljučih v tej državi umre okoli 7500 ljudi, od tega je 90 odstotkov kadilcev. Kadilce namreč »na napade 15 do 20-krat pogosteje kot na nekadike. Ljudje, stari nad 50 let, 12-krat bolj pogosto zbolijo na srce, 3-krat bolj pa tudi čira na želodcu.

Ce v neki državi na leto pokadijo 50 milijonov cigaret, potem »zadostuje za 500 ton čistega nikotinskega katrana. Na Poljskem pa so že v prvih desetih mescih letos prodali 15 milijard cigaret. S katranom ki bi ga lahko pridobili iz 50 milijard cigaret, bi lahko asfaltirali najmanj pet kilometrov ceste. Ta katran pa zah teva več žrtev kot vse asfaltne ceste v tej državi.

Takšnih zastrašujočih primerov imajo nasprotniki kajenja na pretek. Verjetno so zato tudi sprejeli zakon, morda edinstven v Evropi, ki ga je podpisal šest ministev. Ta zakon prepoveduje kaditi pred vsem zdravstvenim delavcem na delovnem mestu (celo med obiskom bolnika na njegovem domu), prepoveduje ga v tovarniških restavracijah in bifejih, na konferencah in predavanjih, v pisarnah, na potniških postajah, v šolah in povsod tam, kjer bi se nekadike lahko čutili ogrožene.

»Brezdimne cone«

Boj za »brezdimne cone« so tukaj sprejeli tako, kot da bi šlo za »brezatomne cone«. Tako že govorijo, da je potrebna »nikotinska demokracija«. Kadilci namreč pravijo, da so zdaj neenakopravni, da jim je vzeta dolžna svoboda — zato vse pogosteje prihaja do polemik in protestov. Zakonodajalec pa popolnoma jasno pravi, da je treba nekadike zaščititi pred strupenim dimom in da je to v skladu

z varstvom človekovega okolja. Zato nekateri menijo, da ponudena cigareta pomeni »napad na gostovo zdravje«, ne pa pozornosti ali spoštovanja.

Kadilci se jezijo zaradi »rumenega kartona«, ker so se zaradi njega znašli v »središču pozornosti protinikotinskega gibanja«. Najbolj jih jezi, če jih primerjajo z alkoholiki. Neki novinarja je ob tem zapisala, da takrat, ko jo primerjajo z alkoholikom, »pokadi dvakrat več cigaret kot navadno«. Kadilci pravijo, da »na svojo strast niso ponosni, in da jih ta strast celo bolj moti kot nekadike«. Priznajo, da je zelo malo posvetovalnic, kjer bi lahko dobili tablete, ki »zlaščijo slo po nikotinu«.

Neka Helena Wroblewska iz Drawskiego (mesta v dolini reke Drave, na severu zahodu Poljske) upa, da bo tudi »moda kajenja« minila, vendar pa sprajuje, da kaj vsi junaki v gledališčnih filmskih ali televizijskih delih »skoraj obvezno kadijo pred milijoni gledalcev. Umetniki piše Wroblewska, bi svojo nervozo lahko izražali kakor drugače, ne da bi cigarete prižigali drugo za drugo.

Kakšni ukrepi?

Neki železniški potnik se je časopisu »Trybuna ludu« pred kratkim pritožil, ker je moral plačati 100 zlotov kazni. Kazen je plačal zato, ker je kadil v čakalnici vendar pa trdi, da je bil »napis o prepovedi koma videm«. S tem stotimi zloti bi pet kilometrov ceste. Ta katran pa zah teva več žrtev kot vse asfaltne ceste v tej državi.

Najteže je z dijaki, zato se je ministrstvo za prosvoto pred kratkim vključilo v boj proti kajenju in izdal odredbo, ki strogo prepoveduje kajenje vsem dijakom. Njihovi učitelji in vzgojitelji pa se morajo »obvezno vzdržati kajenja v prisotnosti otrok in mladine. Omenjena odredba velja za vse območne ustanove, v katerih restavracijah in bifejih, na konferencah in predavanjih, v pisarnah, na potniških postajah, v šolah in povsod tam, kjer bi se nekadike lahko čutili ogrožene.

O tem, da cigareta skrajšuje življenje kot pravi karikatura, so se tukaj na žalost prepričali ob nekem tragičnem primeru. Družinski oče si je med vožnjo hotel prižigati cigareto, vendar je izgubil oblast nad vožnjo. Oče in sin sta v nesreči umrla, mati in hči pa sta bili hudo ranjeni.

ALEKSA BRAJOVIĆ

Svež veter v Rio?

Ali bo moralna zmaga brazilske opozicije na parlamentarnih volitvah prinesla deželi večjo demokracijo?

OD NASEGA BRAZILSKEGA DOPISNIKA

BRASILIA, decembra — Tudi največji optimisti niso pričakovali, da bo opozicija na parlamentarnih volitvah dobila toliko glasov, kot jih je. Opozicijska stranka MDB je v boju za poslanska mesta, za tretjino sedežev v senatu ter za obnovitev mandatov v pokrajinskih parlamentih občutno okrepila svoj položaj, saj bo imela poslej v poslanski zbornici 170 poslancev namesto 87, v senatu pa 23 predstavnikov namesto dosedanjih sedem. Če upoštevamo, da so opozicijski kandidati dobili večino glasov v tako pomembnih državah, kot so Sao Paulo, Rio de Janeiro in v državni Rio Grande do Sul, od koder so prišli zadnji trije brazilski predsedniki, potem lahko govorimo o moralni zmagi opozicije.

Politične razmere v Braziliji, ki ji dejansko še vedno vlada vojska, so seveda specifične. Čeprav so januarja letos izbrali novega predsednika Ernsta Geisela v parlamentu, je vsakomur jasno, da so bile prave volitve v vojašnicah in generalnem štabu, kjer so resnični centri moči.

Ni torej čudno, da parlamentarne volitve sredi novembra v javnosti niso vzbudile takega zanimanja kot v deželah, ki so bile pred desetletji za Brazilijo vzor demokracije. Za sedeže v poslanski zbornici in senatu so se spopadli samo kandidati edinih dveh zakonitih strank, ki so ju vojaške oblasti umetno ustvarile pred leti, da bi dale deželi vsaj na zunanji videz parlamentarne demokracije. Na eni strani je konglomerat vladi zvestih politikov, združenih pod zastavo Narodne obnove in zveze — Aliança Renovadora Nacional (ARENA), na drugi strani pa opozicijsko gibanje Movimento Democrático Brasileiro (MDB).

Toda, ko se je septembra začela volilna kampanja, se je kmalu pokazalo, da kandidati opozicijske stranke govorijo ljudem bolj razumljiv jezik kot njihovi nasprotniki. Nenadoma se je začelo govoriti o demokraciji, o ne potrebnih izrednih zakonih, ki omejujejo osebno svobodo, pa tudi o visokih življenjskih stroških, o inflaciji, nizkih plačah ter drugih vsakdanjih problemih, ki žutijo povprečnega Brazilca. Volilna kampanja, ki je bila na televizijskem sporodu vsak večer ob desetih, ko je imela vsaka stranka na voljo pol ure za brezplačno propagando, je na lepem začela dobivati za Brazilijo doslej neznan prizvok. Gledalci, ki v časnikih ne morejo nikjer zaslediti kritične besede na rovaš vlade, so nenadoma slišali marsikaj takega, kar je bilo v zadnjih letih v javnosti popoln tabu.

Medtem ko sprva skoraj nihče ni poslušal volilnih govorov, ki so prekinjali za nimive televizijske nadaljevanke, pa so proti koncu

ljudje z zanimanjem bdeli pred sprejemniki, kjer so kandidati postajali vse bolj drzni in kritični. Neredko je bilo težko ločiti vladnega kandidata od njegovega nasprotnika, kajti kmalu so tudi kandidati ARENA spoznali, da jim bo kritika inflacije prinesla več glasov kot pa hvalisanje vladne politike. Toda taktiko so spremeni, prepoznali, kajti proti koncu kampanje je bilo vse bolj očitno, da bo opozicija dobila veliko več glasov, kot so sprva pričakovali.

Zdaj se seveda postavlja vprašanje, kaj pomeni uspeh opozicije v praksi. V zvezi nem parlamentu bodo poslanci MDB poslej imeli možnost, da prisilijo vlado, da doli ustavitve parlamentarnih komisij, ki bodo preiskovale nekatera področja vladne dejavnosti. Opozicijski blok bo lahko aktivno sodeloval v vseh tehničnih in strokovnih komisijah parlamenta na drugi strani pa bo, vsaj teoretično, lahko tudi predlagal ustavne amandmaje. V senatu bo vpliv opozicije omejen, pač pa bo MDB delala sive lase že izvoljenim guvernerjem v tistih pokrajinah, kjer je doblila večino.

Brez dvoma je opoziciji pomagali sedanjí gospodarski trenutek. Tudi Brazilci že občutijo posledice gospodarske krize, ki ji je resda v veliki meri botrovala tudi svetovna ekonomska situacija. Toda na drugi strani so opozicijski kandidati pridržali dobro organizirano volilno kampanjo med katero so slavospevom vladi, s katerimi so največkrat nastopali kandidati ARENA, uspešno

postavili nasproti vsakomur razumljiva gesla. A vse to je bilo seveda mogoče predvsem zato, ker je vlada tokrat dovolila postopno volilno propagando. Vsa sredstva obveščanja so bila v enaki meri na voljo tako vladi kot opozicijski stranki. Mnogi opazovalci zdaj menijo, da je vlada namenoma dopustila prodor opozicije, da bi zagotovila postopno vrnitev k resnični demokraciji. »Spodobno obnašanje opozicije naj bi pripomoglo k temu, da bi se tisti krogi, ki nasprotujejo demokratizaciji dežele, prepirali, da »revolucionarni ideali in cilji«, o katerih govorijo vlada, niso ogroženi. Strah pred reakcijo teh krogov je bilo opaziti že v prvih dneh po volitvah. Komentar vplivnega dnevnika »Estado Sao Paulo« je zapisal, da je »upoljšanje delikate«.

Toda na drugi strani je jasno, da po padcu vojaških režimov v Evropi brazilska vlada ne more držati bitke na vseh frontah. Gotovo je, da bi lahko držala na »vratih naroda«, ki že krepko občuti posledice gospodarske krize. Mogoče je torej domnevati, da je bil uspeh opozicije nekakšen varnostni ventil, ki ga bo vlada izkoristila za to, da bo utrčila lastne pozicije. Navsezadnje od brazilske opozicije ni mogoče pričakovati spektakularnih udarcev. Predsednik MDB Ulisses Guimarães se sam izjavil, da je vlada veliko pripomogla k uspehu opozicije na volitvah in napovedal, da bo opozicija »odgovorna in konstruktivna«.

BOGDAN SALEJ

Spodrezani frak

... Na japonskem tma-jo gasilci polne roke dela, kljub temu pa jim ne uspe ukrotiti stihije požarov, ki povzročajo v deželi »vsehjažjosega sonca« velike škode. Po najnovejših statističnih podatkih je bilo v preteklem letu na Japonskem kar 73.072

požarov, v katerih je izgubilo življenje 1870 ljudi, število ranjenih pa je večje. Tudi materialna škoda je ogromna, saj je po oceni ogren v lanskem letu »popolnile okrog 114 milijard jenov (preko 400 milijonov dolarjev)«.

Kadar govorimo o knjigah, posebej tistih leposlovnih ali, denimo, tudi poljudnoznanstvenih, oziroma o njih branju, se razume samo po sebi, da so naše razpoloženje, misli in še najbolj naše želje kar se da demokracijske. Ne moremo, na primer, pristati na predpostavko, da so te knjige na menjenem v dostopne zgolj temu in zgolj enemu, neke druge pa spet čisto drugemu občinstvu. In četudi je v resnici marsikaj tako, vendar ne more biti dvoma, da nobena leposlovna ali kako drugače »bralna« knjiga — načelno ali teoretično — ne more biti ekskluzivna ter graditi le na kakšnem ozko zamejenem občinstvu, na neki vnaprejšnji kulturni ali duhovni diferenciaciji med ljudmi.

Slehera si pač, po pravilu in vsaj »teoretično«, želi široke publike in čim več čim bolj pozornih bralcev — kljub temu, da so želje pogosto eno, stvarnost pa drugo; in seveda navzile temu, da je kakšna prava zelo popularna, kot se reče, dobro izdala ali dobro prodajajoča se knjiga po svoji leposlovni ali drugačni »vsebin« lahko tudi docela ničeva. In narobe. Drobna naklada in maloštevilni bralci — a tisti toliko pazljivejši — nikakor ne morejo spodbiti leposlovne ali kakšne drugačne vrednosti (izrazitosti, produktivnosti itn.) določene knjige. Njena vrednost se pač izpriča na drugačen način, tudi na daljši rok, v drugih, novih knjigah in drugačnih spisih... naj jo v njenem času beroc občinstvo še tako spodbija ali se zanjo ne zmeni, od nje še tako vsevidi ponavlja kakšen znani ironični obrazec iz Cankarja: »To ni za ljudstvo...«

Ali se leposlovje tudi »spreminja«?

Vendar ni na tem mestu naš namen govoriti o razlikah ali dialektičnih zvezah med popularnimi in ezoteričnimi knjigami, med uspešnicami in preloženimi književnim blagom. Reči samo hoteli, da leposlovne, idr. knjige ne morejo računati na nikakšno apriori diferenciacijo, da so — načelno — odprte in na voljo vsem in vsakomur na enak način, tako rekoč svobodno. In da je zgolj od bralca odvisno, ali jih bo vzel v roko — in če jih bo bral, ali jim bo prišel do konca. Ob leposlovnih idr. knjigah pristajamo brez zadržev in brez naličjevanja svojega demokratskega raz-

položenja na eno samo razlikovanje med ljudmi. To je, naj tako rečemo, biološko razlikovanje.

Knjige za otroke, berilo za mlade bralce — kot radi govorijo naši pedagogi, knjižničarji, založniki, pisatelji... — so pač neizogibno zmerom čisto posebne knjige, specializirano berilo, ki ga pišejo že pisatelji s posebnim namenom in ga skoraj zmerom »proizvajajo« tudi specializirani založniki, zbirajo in posredujejo med publiko specializirane knjižniške ustanove. Gre seveda za kompleksno in zapleteno podjetje, v katerem hodijo z roko v roki različne vrednosti in specializirane dejavnosti duha, poezija, nemara s pedagogiko, vsaj to, zakaj otroci-bralci so seveda še med seboj več kot odločno diferencirani kulturni ljudje: knjige pa so namenjene različnim starostnim stopnjam, vsakršnim namenom, od poetičnih do pedagoških in ideoloških pa tudi do takšnih, ki so na poudarjen, čist način »artistične«.

In vendar, četudi mimogrede, ali niso najizrazitejše, nemara najkompleksnejše knjige za otroke zmerom tudi takšne vrste berilo, da prebija »biološko diferenciacijo« ter jih je mogoče enakopravno uživati (ali vsaj brati) tudi drugemu, že odraslemu, biološko nič več nezorelemu občinstvu: Andersen in Mark Twain, Saint-Exupéry in Astrid Lindgrén in Oton Zupancič... če že omenjamo le najbolj evidentna in najbolj znana imena. In ali se ni po kakšni še ne raziskani igri zgodovinske usode zgodilo, da so se tudi prenekatere spisi iz slovenske književnosti, celo tisti, ki jih po pravici prištevamo v klasiko, saj pomenijo »voglani kamen« slovenske lepe književnosti — danes (ali že kdaj prej) »spremenili« v takšno čtivo, da ga morajo in tudi znajo z največjim pridom použivati ravno in predvsem otroci. Omenimo samo Janeza Cigler-

ja, ki »ga štejemo za začetnika slovenskega proznega pripovedništva in za pisca naše prve povesti« (Janko Koe) in katerega *Sreča v nesreči* (Janko Koe) bit danes mladinska povest *par excellence*, če bi nas ne tolkla po glavni njena nasilna katoličistična tendenca. Ali ni tudi *Martin Krpan*, temeljno delo klasične slovenske proze, prav za prav zgodba za otroke? Še prej: *Trdinove Bajke*? In še več: ali ni danes tudi »prvi slovenski roman«, Jurčičev *Deseti brat* (da o drugih povestih tega pisatelja niti ne govorimo) prav tako izvrstno in predvsem mladinsko čtivo? In prav tako Pinčgarjeva znamenita »povest davnih dedov« *Pod slobodnim soncem*?

To je vsekakor svojevrsten proces spreminjanja leposlovne ali poetične funkcije v nekaterih literarno zgodovinsko brez dvoma relevantnih, če ne sploh ključnih besedil v slovenski književnosti. Seveda pa se ga na tem mestu razen mimogredne omenbe ne moremo dotikati, kakor bi mu kdaj veljalo posvetiti posebno, načrtno pozornost in raziskavo.

In tudi ne bi bilo potrebno hoditi v daljnji bavorski München, na 25. mednarodno razstavo knjig za otroke in mladino, da bi lahko omenjali takšne zanimive in še ne raziskane »probleme« stare slovenske (ali samo te?) literature. Vendar pa smo v Münchnu videli v razsežni Knežji dvorani tamonjske Državne knjižnice cele kupice knjig najnovejšega datuma, namenjenih izključno mladi publiki. Bi jih je, naj povemo za ilustracijo, več loč 5000 primerkov iz 40 držav in z nemara vseh celin na Zemlji, kolikor so jih pač zbrali v specializirani mednarodni mladinski biblioteki. Zbiranje knjižnega »fonda« poteka, kajpada, na črtno, kajpada kolikor je to mogoče.

Res je mladinska »jugendbibliothek« edina institucija svoje vrste v

svetu ter deluje kot »associated project« samega UNESCO s tem namenom, da bi zbirala in zbrala in sproti dopolnjevala zbirko vsega, kar se po svetu piše in izdaja za otroke. Vendar zveze z založniki in sorodnimi nacionalnimi ustanovami drugod ne funkcionirajo zmerom tako, kot bi bilo potrebno. Zato je marsikaj prepusteč ne naključju in marsikje ostajajo nedotaknjene bele lise.

Edinstvena institucija

Sicer se je v Mednarodni mladinski knjižnici na Bavarskem od ustanovitve v 1948 letu naprej nabralo že kakšnih 220.000 zvezkov v več kot šestdesetih svetovnih jezikih. (Med njimi ni slovensčina seveda nikakršna izjema, saj so stiki mladinske knjižnice» ravno z ljubljansko Mladinsko knjigo med vsemi jugoslovanskimi založniki najbolj redni in načrtni). Iz tega obsežnega fonda sestavlja skupina strokovnjakov, razdeljenih po jezikovnih področjih oziroma »referatih« (britanski, ameriški, skandinavski, francoski, slovenski, nemški, italijanski, arabski, azijski...) redno vsako leto posebne spiske z izborom najizrazitejšega ali najbolj zanimivega tekočega berila za otroke.

To je zmerom dovolj zanesljiv kazipot tako za izposojevalnico v matični knjižnici sami kot za različne druge mladinske biblioteke oziroma individualne nakupe na Nemškem in drugod. V tej zvezi je mogoče omeniti, da izposoja münchenska Mladinska knjižnica poseben izbor 50.000 knjig redno kar v šestih jezikih, da s to izposojno ne »pokrivajo« le domačega, nemškega, ampak prav tako tuje, na

priliko, »zdomsko« občinstvo v ZRN — in da se prav zdaj posebej zanima za krepitev teh kanalov tudi v jugoslovanski smeri. Jugoslovanske založbe naj bi ne pošiljale na Bavarsko zgolj študijskih primerkov svojih publikacij — komaj v enem izvodu — ampak bi se intenzivneje vključile ne posredno v izposojno oziroma prodajo svojih izdaj v druge mladinske knjižnice v zahodni Nemčiji, kjer so potem pač dosegli vsakršni zainteresirani mladi publiki, tudi tamkajšnji jugoslovanski. Ta plat rednega sodelovanja bi nemara mogla biti zanimiva tudi v komercialnem pogledu, kar je v teh časih še kako pomembno. (Sedanje pošiljanje slovenskih mladinskih knjig v študijske namene mladinske Mednarodne mladinske knjižnice teče, kajpada, kot se reče »gratis« No, v resnici ni korist, od tega niti najmanj majhna.)

To je bilo, ne nazadnje, mogoče razbrati tudi na tradicionalni, petindvajseti razstavi letošnje mednarodne ali kar svetovne »produkcije« otroških in mladinskih knjig. Ekspoziti Mladinske knjige so, kot smo že poročali, vzbudili občutno pozornost. Na razstavi, kajpada, predvsem s svojimi likovnim deležem, nemara zares tudi z dejstvom, da je prav v zadnjem času pridobila že preskušena in tudi v mednarodnih okvirih (iz tujih izdaj slovenske mladinske literature) znanih »skupina« slovenskih likovnikov-illustratorjev zanimivo, prav tako izrazito, a do nekaterih tudi modernizatorsko nadaljevanje v mladih ali mlajših nadaljevalcih njenega »izročila«. Pomembnost so vzbujali seveda prav ti modernizacijski premiki — to nadaljevanje in poglabljanje že tradicionalnih prizadevanj — kar se da prečiščeni »likovnosti« kot taki, živopisnosti in atraktivnosti, celo ostrim, predvsem pa — za poznavalce — za-

nesljivem ujemanju besedila s spremljujočo ilustracijo. Ujemanje pa je vendarle takšno, da likovni prispevek v knjigi ne izgublja svoje samostojnosti in da »funkcionira« nemalokdaj skoroda kot avtonomen poln in sam v sebi koherenten likovni fenomen. Potrebno je omeniti, da je založba dosledno in duhovito »osamosvojila« likovni delež iz svojih znanih slikanic tako, da je iz njih sestavila (in v Münchnu tudi razstavila) dva velika plakata (»postra«) na klasični otroški literarni temi: na *Piko Nogotoko* in na *Ostrsko*, oboje delo ilustratorke Marlene Stupice — razen plakatskega designa, ki so ga zasnovali na ljubljanski Šoli za oblikovanje pod vodstvom Tomaža Kržišnika.

Slovinci uspešni

Prav tako se je izkazalo, kot že rečeno, za izredno atraktivnega tudi likovni delež v drugih ljubljanskih ekspozitah na mladinskih razstavi, najnovejših izdajah Mladinske knjige. Med njimi še posebej v osebnosti zbirki Zlate knjige, izbora najizrazitejšega mladinskega berila iz starih in novejših časov, slovenskih in tujih krajev, izbor, ki so ga naredili na podlagi obsežnih anket po šolah mladi bralci sami, knjige pa v enotnem risu oblikoval Justijan Miklavčič. Prav tako so bile opazne nove velike in male slikanice slovenskih avtorjev in ilustratorjev Svetlane Makarovič in Marije Lucije Stupice oziroma Jelke Reichman in Milana Bizovičarja, ki je ilustriral tudi knjigo Lojzeta Kovčiča; Branka Jurca in Marjane Jemec-Božičeve, Leopoda Suhodolčana in Marlene Stupice, pa drobne knjižice, »Cebelice«, Marje Vogelnikove, Lidije Osterčeve, Jožeta Cente, Anke Gošnik-Godčeve... in še in še. Med njimi naj posebej naglasimo vsaj še zanimiv poskus s stripom, ki ga je po znamenitih Bürgerjevih *Prigodah lažnevega Kitjuka* narisal Aco Mavec in ki je izšel v dveh zvezkih in v barvah: vsakomur izrazit pendan drugje in drugače razširjenemu stripstru — v Münchnu so ga strokovnjaki prav tako pogosto jemali v roke.

Bilo je še marsikaj drugega na veliki mladinski razstavi — predvsem tudi zanesljiv razgled po drugih prizadevanjih v smeri izrazite knjige za otroke — drznih in tudi še zmer

POTOVANJE ZA SONCEM IN OVCAMI

Nomadi na tuji zemlji

Neustavljiva trma, pomanjkanje krme pa tudi pohlep jih vsako zimo žene, da se z velikimi čredami z bosanskih planin podajo v nomadsko življenje

Na širotem in vetrovnem kraškem polju neke pred Buzetom sem končno zagledal čredo debelih ovc. Pastirji, starejši možakar in troje fantov, so bele kupčke segnali vkup in se sredi tropa postavili nekako prežeče in nemirno. Kaže, da nomadski pastirji iz Bosne tako vsakogar pričakajo, kajti ni ga obiskovalca, ki bi jim kaj dobrega prinesel. Kdo ti bo želel dobro, če paseš na tuji zemlji?

Sonce jim kaže pot na vse strani neba, ko se vsako je sen spustijo z bosanskih planin in ženejo črede svojih ti sočernih ovc na vse strani Jugoslavije. Najraje jo ube- roje proti morju na opuščene in ogolela kraška polja, kjer jih, tako upajo, ne bodo preganjali niti sneg niti kmetje.

Tudi v Sloveniji smo jih videvali nekaj zim, ko so se prek Gorskoga Kotarja prebili v deželo med Snežnikom in Slavnikom, na Kras ali v Savinjo. Gotovo bo kakšen črednik poskusil srečo s slovensko pašo tudi letos, poskusil, kajti kmetje so se jih doslej že zmeraj odkrili s pomočjo medobčinskih kmetijskih inspekcije, ki jemlje nomadsko pašo za krajo, za očitno bogatstvo na tuji račun; pa tudi za škodljivost, kajti nomadi so na gmajnah sila temeljiti, če tako reče mo, ovce grizejo travo pri koreninah, tako da po petih ali šestih dneh travnika tako rekoč ni več. Se huje je, če tako opustošijo ozimno žito.

Dom na stočnem osličku

Moji dokumenti so v re- du, preverite, prosim, mi najstarejši pastir očitno last- ni črede, pomoli šop pov- lanih papirjev zdravstveni list za okoli sto ovc, ki jih je izdal veterinar iz Buzogaja. »Tu je uradno potrjeno, da lahko žemem na pašo,« pri- stavi lastnik na videz zelo prepričano, mlajši pa so se držali, kot da sem jim storil nezasišeno krivico, ker sem sploh prišel.

Gazda Skender Cetin s 317 ovcami (kdo ti gledal na tisto malenkost, da je okoli 200 ovc nima zdravstvenih listov, meni Skender) je s sinovi Mustafaom Huseinom in Raifom krenil s planine Radnice prvega novembra. Vr- nil se bodo šele tisti pred prvimi majem, ko gredo ovce najboljše v denar. Ves ta čas bodo preživeli na prostem ob- čredi, običajni v dve komple- ta spodnjega perila, volnen pulover, suknjati, krzneni te- luvnik in krzneni bundo. V bisagi, ki so na lesenem sed- lu nosi osel, ima vsak še dvojce jaj in majic.

Nepremični in tihi osel ne- kako združuje podobo nje- vega zimskega domovanja. Ves dan prenaša njihovo do- bro povezano nomadsko imet- je, nekaj posode in nekaj

hrane ter svežnje kož, s ka- terimi se pomoči pokrivajo. Stalno mora biti pripravljen na premik, na umik ali beg, le zvečer, ko se vsi zakloni- jo v kakšni brezvevrti vrtači, ga raztovorijo, vendar še na- prej ostanejo za njegove no- ge privezani trije besni psi, ki so ovčarji, lovci in bran- ilci obenem. Stoično pre- naša tudi brce svojih gospo- darjev, ki so posuroveli od tegobnega mraza in nenehnih sporov z lastniki paše. Le kadar zariga, začuti žalo- st življenja, obup brezpo- tija in na pol razpadli vasi, ki na prisilnih robovih sko- pih polj medlijo v zadnji sončni pozlati.

Mrzla pastirska idila

»Pogreš kožo po goli zem- lji, ležbe nanno in se pokrile- z drugo kožo. Če piha burja, če dežuje ali sneži, si po- iščem kakšen zavet in se v- steno pod naš šot- torček. Spet ležbe na kožo in molčiš... nikomur se ne- moreš pritožiti. Največji vrag je, ko ti proti utru pobje- vse toplota spod obleke, če- prav storiš vse, da bi jo ob- držal. Ne moreš nih, pride ura, ko ti mrzla noč zleze v kosti...«

To je rekel Huso, Mujo pa je nadajeval: »Takrat se- stisnem med dve ovci in je- toplotno kot pri materi. Pa tudi- čež dan me ovce včasih po- grejejo. Ognja si sredi dne- ne moremo kuriti. A kmet te- ne povabi v hišo, ne, kmet bi se smejal, če bi krčeval pred njegovim pragom.«

»Ja, hudičev je tako živ- ljenje...« je dodal Raif, kot- rudi skušnitar in posvajal, poln ovčjih dlak po laseh in obliki.

Tudi njihov oče je zastoi- kal: »Kaj mrzla Hrana, hra- na... Le zvečer si skuhamo- kakšne makarone, čez dan- natopamo star kruh. Na tem- področju je malo trgovin. Na- kupujemo za dva tedna naprej.«

Ena njihovih pesmi pa po- je: Pobogu ljudi, zašto osta- viste ognjista? Da, za kaj? »Stalno nas spodbujajo, naj- povečujemo fond drobnice,« je povedal Cetin. »No, pove- čujemo ga. Tako je že velik, da ne moremo več pridelo- vati vse krme, ker jo ovce- še presno vsi pojedajo. Zato- moramo na zimsko pašo.«

Redno se vžogne Slovenji, češ vaši ljudje še posebno- ovce ob koncu januarja po- vrgle okoli 150 jagenčikov.

ta ne obdelujejo. Njegov el- dorado je Is'ra, zlasti se- verni del, ki ga temeljito po- zna — ni je boljše karte od- tiste, ki jo ima v glavi pravi- Skender — do bušćine Kak- šno leto pride tudi do Uma- ga, ki je pravzaprav cilj in obračališče njegovega iska- nja toplote in sončnejših paš- nikov.

Neustavljivi nomadski valovi

Okoli 110.000 ovc se vsa- ko jesen spusti s planin Vla- šić, Cernernić, Manjača Ko- njuh in drugih. Tokrat tropi- pušajo za soljo, seveda ve- liko škodo, ki je nihče ne po- ravna, kajti nomadi trdijo, da iščejo le neoddelano zem- ljo — in dobro vedo, da je- je pri nas veliko — njivam- se izogibajo. Porentakem — pravijo — nimajo plačevati- nikakršne škode.

Ze leta 1967 je hrvaška- skupščina sprejela zakon o- zaščiti posevkov pred noma- di, ki izrecno prepoveduje- nomadsko pašo na kmetijs- kih površinah. Vse kršitelje- so občinski organi dolžni od- straniati na njihov račun. To- da trmasti in oboroženi no- madi ne priznavajo para- grafov. »Ovce morajo jesti in- mi tudi,« pravi Cetin. V ime- nu te prepovedi resnice se je- pripravljeno spopasti s ko- merčijem, vendar na poseben- način, na rizično ukonljivo: če ga preženejo z enega tra- vnika, gre pač past na dru- gega. Ovce pa se ne ozirajo- na človeške stvari, kjerkoli- so, se sliši le škrobotaenje- njihovih zob.

Nobena straža jin ne usta- vi, nihče tudi ne ve, kdo so- pravzaprav lastniki tolikšnih- čred.

Pastirji, ki se odpravijo- na tako zahtevno pustolo- ščino, so po večini le najem- ni delavci, vsaki rezevi; pravi- lastniki pa so bogati kmetje- in upokojenci. Pravilo je, da- pastir dobi za plačilo vsako- četrto jagnje. Z njimi zaslu- ži na leto v povprečju okoli- 20.000 dinarjev. Koliko pa- zaslužijo kmetje?

Ena njihovih pesmi pa po- je: Pobogu ljudi, zašto osta- viste ognjista? Da, za kaj? »Stalno nas spodbujajo, naj- povečujemo fond drobnice,« je povedal Cetin. »No, pove- čujemo ga. Tako je že velik, da ne moremo več pridelo- vati vse krme, ker jo ovce- še presno vsi pojedajo. Zato- moramo na zimsko pašo.«

Redno se vžogne Slovenji, češ vaši ljudje še posebno- ovce ob koncu januarja po- vrgle okoli 150 jagenčikov.

Seveda se tudi poljožajo gaz- de Cetina, sredi čigarjarskega- mraza pokaže manj krut in- bolj prostovoljen, manj so- čuten in avarski ne neiz- bežen, če vemo, da mu bodo- ovce ob koncu januarja po- vrgle okoli 150 jagenčikov.

Seveda se tudi poljožajo gaz- de Cetina, sredi čigarjarskega- mraza pokaže manj krut in- bolj prostovoljen, manj so- čuten in avarski ne neiz- bežen, če vemo, da mu bodo- ovce ob koncu januarja po- vrgle okoli 150 jagenčikov.

»Tretjino črede bom maja- prodal, za kar bom dobil ne- kaj čez pet milijonov,« pravi- Cetin, kar je seveda račun za- javnost.

Kako pa se gazda, ki ima- doma razmeroma veliko po- sestvo (dvaletni »dolumove«) počuti na tuji posesti? »Kaj morem, če na svoji- zemlji nimam dohodka? Se- prodam je ne morem. Moram- na tuje, če si hočem zavarova- ti starost. Če predeset let- sem že star, zdrav sem bil- in še nikoli nisem bil pri- zdravniku. A dolgo tako ne- bo šlo, kajti poznalo se bo, da- že dvajseto zimo presta- jam pod milim nebom.«

»Ali ne bi bilo bolje, če bi- se vaši sinovi kje zaposlili?« »Mene pa pustili, da crk- nem! Bi to radi? Dokler je- do moj kruh, bodi z menoj. Kar naj skušajo malo tega- pastirskega življenja. Za šolo- niso bili, torej naj bo tako, dokler ne gredo v vojsko. Potem pa, kamor bo koga- odnesla sreča. Zaradi mene- tudi v Nemčiji. Le najsta- rejši bo ostal pri meni. Za- to mu bom zgradil novo hi- šo in mu prisrkel lepo že- no...«

Premišljevanje v veter

Počasi in preudarno je zla- gal besede, po svoje tragici- in sprenevar trgo gospodar- na čredo in sinovi, ki na- tej nomadski paški čakajo, da- bo minilo tistih nekaj let do- vojašnice, ki jih bo odrasla.

Pripleti pa se, da podivjajo- od krutega življenja. Vsa- drugi ali tretji dan se stepe- jo med seboj, potem pa pre- čimjajo dolge ure vsak na- svoji strani črede, kaj mora- biti zanje še bolj težobno kot- to, da ne vedo niti za uro- niti za kraj, kjer so da ni- majo niti tranzistorja niti če- sopolov, kajti stari je nepi- smen in noče razširiti svoje- ga znanja. Trmasti oznanja- da jih je tisto kar ima »v- glavi«, zato naj si dobro za- pomnijo, kje jih vodi in ka- koga znavnati z ljudmi.

Nemara prikaže, da bodo- nadaljevali njegovo pot?

Ali jo bodo res? Ali pa jih- morda že zdaj v brezbrežju- časa, ki ga imajo za premiš- ljevanje, kljuje, kako neko- risto in žalostno jim oteka- mladost in zdravje?

Cetina se ne da premakniti. Le počasi se je napotil za- njivo, ki je ušla na posejano- ovco. Nihakar se mu ni mu- dilo. Najbrž se je že davno- odvadil naglice... če jo je- sploh kdaj poznal. Kajti če- sa zanj ni. Edini čas, ki ga- priznava, se premika v zla- tem loku sonca, za katerim- potuje. ZELJKO KOZINC

Specialna vozila iz TAM

MARIBOR — V tovarni avtomobilov in motorjev so pričeli montažo težkih vozil, za katera kupujejo dele pri zahodnonemškem partnerju Klockner-Humoldt-Deutz. Sestavljajo vozila, težka od 13 do 16 ton in večje avtobuse. Do konca tega leta bodo za prodajo pri- pravili 300 vozil, od tega 80 avtobusov. Za prihodnje leto predvidevajo, da bodo sestavili nekaj več motor- nih vozil, pri čemer bodo poskrbeli za specialna gospo- darska vozila, namenjena gozdarstvu in gradbeništvu.

Tovarna iverk v Bosni

SARAJEVO — Gospodarska zbornica Bosne in Her- cegovine je podprla zahtevek šipada, ki namerava v Bosanski Krupi in Kladnju zgraditi tovarni za proiz- vodnjo ivernih plošč. Po zborničnem mnenju novi to- varni lahko računata na surovinsko zaledje, sta pa tudi vključeni v srednjoročno in dolgoročno razvojne načrte, med katerimi je predelava lesa ena najvažnej- ših. Kljub temu pa zagotavljajo, da zaradi obeh tovar- ne bodo zašli v težave ostali potrošniki lesnih surovin. Dovolj lesa bo tudi za proizvodnjo celuloze, za kar v Bosni načrtujejo, naj bi do 1985. leta povečali proiz- vodnjo na 250.000 ton surove celuloze. Obe tovarni iverk naj bi dali 100.000 kubičnih metrov plošč letno.

Kmalu domača surovina za detergente

PRAHOVO — Industrija kemičnih proizvodov je pričela novo naložbo, s katero bo do konca leta 1977 omogočila proizvodnjo natriumtrifosfata. Surovina je potrebna za izdelavo detergentov. Praprovo bo že leta 1977 izdelalo 70.000 ton surovin za detergente, to pa bo skoraj zadostno potrebam tovarni iz Kotorja, Maribora, Kruševca, Skopja, Novega Sada, Ohrida, Beograda in drugih proizvajalcev. Ker bo hkrati prišlo do razširit- ve proizvodnje v Hrastniku, je pričakovati, da se bodo jugoslovanski proizvajalci rešili uvoza surovin, na tuje tržišče pa bodo lahko prodali 30.000 ton.

Letos so tovarne detergentov v Jugoslaviji porabile približno 22.500 ton natriumtrifosfata. Od tega sta tovarni v Prahovu in Hrastniku prisrbeli komaj 60 odstotkov. Prihodnje leto bodo proizvajalci detergentov kupili na tujem približno 9.000 ton surovin, leta 1977 bodo morali uvoziti 24.000 ton.

Reška luka — organizacija posebnega družbenega pomena?

REKA — Občinska skupščina predlaga izvršnemu svetu hrvaškega sabora in gospodarski zbornici, naj s posebnim družbenim dogovorom razglasi luko za orga- nizacijo posebnega družbenega pomena. To omogoča novi zakon o pomorskem in vodnem gospodarstvu, o lukah in pristaniščih, ki je bil pred kratkim sprejet. Že prejšnji mesec bi lahko sestavili samoupravni spora- zum, vendar do tega ni prišlo. Zdalj Reka predlaga, da bi poseben družbeni pomen zavarovali z družbenim do- govorom. Poudarja, da gre preko Reke polovica vsega morskoga prometa, pri čemer tudi 3 milijone ton tran- zitnega prometa za podonavske države. Če se sprejet družbeni dogovor, se bo reška luka lahko ravnala po razvojnih načrtih hrvaškega gospodarstva in izkoristila velike komparativne prednosti.

Novembra v Trstu manj Jugoslovancev

TRST, 5. dec. (Tanjug) — Letos je prišlo za praznike konec novembra v Trst 25.000 jugoslovanskih turistov manj kot lani. Po podatkih tržaške obmejne policije je prišlo od četrta, 28. novem- bra, do vključno nedelje, 1. decembra, v to mesto s pot- niki listi in malobrojnimi dovolilnicami 74.844 jugoslo- vanskih državljanov, medtem ko jih je bilo lani v teh dneh 99.612. Za to je več vzrokov, med najpomembnejšimi pa je neugoden kurz dinarja, saj si v prazničnih dneh dobil za 100 starih dinarjev 36,5 lire. Svoj delež pa je prispevala tudi podražitev potrošnega blaga.

Fotografije, kipi

V koprski galeriji »Meduza« razstavlja fotograf Rado Čok in kipar Romildo Pustetta — Dve panogi, dva sveta

Koprski umetnostni gale- rija »Meduza«, znana po ži- vahni razstavi in tudi tr- govski dejavnosti, je tokrat- razstavila dela dveh upoda- bljavcev: domačina, foto- grafa, Rada Čoka, in gosta iz Zole, študenta beneške akademije lepih umetnosti, kiparja Romilda Pustetta.

Sestraj fotografij prvega in drugega plastika drugega nam predstavi dva povsem različ- na svetova in njun skupni nastop je lahko samo na- ključen, kvečjemu še kako sekundarno pogojen.

Tematika Rada Čoka so za- obalno Istro značilni solin- ski izrezi. Nedvomno iskani, vendar ne povsem naključno, čeprav z zelo nihaljimi raz- položenji: enkrat nekoliko romantični, čustveni, na me- ji idilike, svetlobno študira- ni, drugi stvarni in zato kar monumentalno učinkovi- ti, skorajda grozljivi v svo- jem trajnem opozarjanju na- eksistenčno in z njim zdru- žena druga vprašanja, tret-

jič spet odrsko monumental- no aranzirani ali zaigrani. Razpon je velik, tako v ob- likovno-slogovnem pogledu kot v tehničnih podrobnostih. Vsa razstavljena dela, med katerimi je nekaj tudi izra- zito namenski aranžiranih, sestavljenih ali »zaigranih«, odlikujejo velika estetska občutljivost že pri izboru mo- tiva in pozneje pri njegovi ureditvi, skrajna izbrusnost kompozicije, toplo razmerje do posnetega izraza ali aranžmana, nevsljiva anga- žiranost-opozarjanja na svet, ki propada in izginja, in ena- komerno izkoristanje likov- nih prvin na slehernem pos- netku, ne da bi dajal izrazi- to prednost eni sami ozir- ma na eni sami gradnji uč- nek in sporečilo slike. Gre torej za mojih, ne povsem- jenenčen opus, ki pa je poln resnične zavzetosti in čiste lirike.

Izrazilo mladega kiparja Romilda Pustetta je blok.

Blok kamna, lesa ali mar- ca. V to neizoblikovano ori- roma samo geometrično omejeno polno maso, ki še sama posreduje dokaj mo- čan, prvinski plastični občut- tek, zarače le še nekoliko potez, odvzame posamezne prostorske oblike, zaoblj prehode in ustvarja tako sa- mosvojlo prostorsko figural- no plastiko, samo nakazano v temeljnih sestavinah, obr- njeno navzven in na videz neaktivno. Obrazj so same ploščice z nakazanimi os- novnimi potezami nasa in ar- kad, zglajene, vendar vse- skosti tipске. Nekateri primiti- vistično delujejo ta dela in njihova najbolj očitna last- nost in kvaliteta je pred- vsem ravnotežje med nepo- stoji oblik, poreditvijo steno- notranjo napetost, in siceršno anatomsko veza- nostjo, neaktivnostjo in v ena- mi meri slutenim mirova- njem.

JANEZ MESESNEL

Koliko dražji je sladkor v Sloveniji

Zaradi različnih marž različne cene — V SRS kg 12,35 din

LJUBLJANA, 5. dec. — V večeršnjem »Delu« smo na 4. strani v pri- spevku, ki sta nam ga po- slala Tanjug in naš beo- grajski novinar Zdravko Ilić »Ukrepi za povečanje domačega proizvodnje ob- razložili, zakaj je prišlo do povečanja cen sla- dkorja in olja.

Prej je bila povprečna cena v Jugoslaviji za kg sladkorja 6,75 dinarja, na zadnji seji pa je ZIS sklenil, da se bo sladkor podražil za 4,95 dinarja, kar znesi 11,70 dinarja. To je povprečna cena za vso Jugoslavijo, ker pa imajo republike različne prodajne marže, so tudi cene sladkorja na drobno različne. Tako smo doslej v Sloveniji kupovali sla- dkor po 7,40 dinarja, od 4. decembra dalje pa stane kilogram 12,35 din.

S V

Prvi objekt

Zeleni načrt se uresničuje: v Poljčah so odprli zgleden hlev za molznice

V naši republiki je že zgrajen prvi objekt iz zelenega pla- na, s katerim načrtujemo večjo proizvodnjo domače hrane. To je nov hlev na farmi krav molznic kmetijsko-živilskega kombinata Kranj v Poljčah pri Begunjah, ki so ga slove- sno odprli pred dnevom republike. Z njim so povečali zmog- ljivost farme, hkrati pa posodobili tehnološki postopek.

Strokovnjaki zatrjujejo, da je posestov v Poljčah sedaj prav zgleden primer dobro urejene in uspešne krmne farme, ki ji pri nas ni ena- ke in se lahko meri s tistimi v kmetijski razvitih drža- vah. Že doslej je bila znana po izredni mlečnosti krav, saj so dosegli povprečje nad 5000 litrov mleka na kravo letno. Novi hlev pa je pri- nesel nekatere pomembne novosti pri reji krav in dru- gem delu na farmi.

Novi hlev je podobno kot prejšnji zgrajen za prosto rejo, tako da krave niso pri- vezane, marveč se prosto gi- bljuje v njem ter hranijo in napajajo, kadar jih je volja. Vendar pa so živali sedaj bo- lje zaščitene pred slabim ve- menom in mrazom, kot v starem odprtem hlevu, saj imajo novi trdne stene in streho brez vse. V njem je prostora za 280 krav, to je 100 več kot prej. V dveh me- secih bodo število stoječ po- večali na 300. Črede jim ni- bilo težko povečevati, saj imajo s kmeti dobno urejeno kooperacijo za rejo plemen- ske živali.

V novi hlev je KZK Kranj vložil okoli 8 milijonov di- narjev. Pri finansiranju so s posojili sodelovali tudi ob- činski rezervni sklad, Ljub- ljanska banka in izvajalec del SGP Sava z Jesenic. Se- stih mesech kljub zahtevne- mu delu zaradi nove izved- be in novih naprav.

Novi hlev pomeni za far- mo veliko pridobitev tudi za- to, ker so z novimi napra- vami in ureditvijo precej olajšali delo. Prav zaradi na- porednega dela, ki ne pozna ne prostih sobot in nedelj ne praznikov so namreč v zad- njem času na posestvo vse- teže dobili nove delavce. Ven- dar pa so z novo naložbo precej povečali produktiv- nost, saj sedaj za skoraj 300 krav skrbi le 18 delavcev.

LADO STRUŽNIK

Bošnišnica, za okni umirajo zadnji novembrski dnevi

Sinoči, ko so me pripeljali v bo- šnišnico, sem na potujoči postelji iz- vodovne lede gledal silno svetlo luno. Od okna do okna je potovala za menoj in zaklinjala svet z beseda- mi neodgonetljivih čarovniških zna- menj. Bila je presunljivo zločim, zdaj so se razprostirale za okni no- vembrske zavesne sivine, vame pa ka- plja življenje po prozorni cevki iz- visoko obsebene steklenice Naravnost v žilo. Ta prizor, ki sem ga kdaj pa kdaj v bošnišnicah mimogrede videl, me je zmeraj zmrazil. Ker sem zdaj nenadoma sam igralce v podobnem prizoru, ne vem, ali bi se bal ali smejal, strah in smeh pa sta pod to streho prepovedana. Velja ena sama zapoved: mir, ki ga terjata bolečina.

Spet imam priložnost misliti na filozofijo bolečine, ki bi jo bilo tre- ba napisati z devišskimi stilnimi sred- stvi. Ne morem in ne morem se spo- prijazniti z mislijo, da bolečino kaže- mo ljudem samo v metaforah ali kvečjemu v zgodbah, nikdar pa ne naravnost. Če bi jo kazali naravnost, bi verjetno njena krutost učinkovala tako morilsko, da bi ljudje pred ta- kim popisom panično bežali. Tudi umetniško je ni mogoče upodabljati tako, da bi človek začutil natančno isto silo bolečine kakor umetnik, ki je oblikoval na primer PEKEL, ali TIMONA ATENSKEGA ali SONETE NESREČE. Če bi morali sproti iz- piti isti korec bolečine kot Preše- ren, ko je pisal SONETE, bi verjetno ponoreli. Zato je res, da ostaja bole- čina nekaj čisto zasebnega, o njej lahko le poročam, in sicer samo ta- ko, kakor poročajo v Racinovih tra- gedijskih očitvidi o grozljivih dejanjih, grozljivih dejanj pa nihče ne vidi.

Opazujem, kako se pogrezam v nekažno podzvest, nato spet nena- doma zaznavam milo jasnost sveta, pa spet zdrknem nazaj v neke blod- ne jame, kjer s plahutajočim umom stikam za podobami izrazito razu- marskega romana, v katerem bi s sredstvi neznanstvenega pisanja na- slikal spuščanje življenja slovenskih intelektualcev v šestdesetih in sedem- desetih letih dvajsetega stoletja. Ustavljam se ob popisovanju plev- stva, ustavljam ob tistem prizoru, ki kaže, kakšne se vreseče dame in go- spodje otepaajo tega imena Šentflor- jancev, katerih zgodovinski in mo- ralni dediči so dandanes Pivčevi. Po- navljam prizor, kot bi do brezum- nosti ponavljal isti magnetofonski

trak, a ta prizor je nad vse vreščec. Vpijejo: »Pa kaj so sploh Pivčevi? Kdo je Pivčev? Jaz nisem! On je Pivčev! Tistale je Pivčev!« Ogledite si seznam! Preberite! Pa naj zdaj kdor koli božji že končno pove, kdo je Pivčev! — Vnel se je tudi vro- čično zadušni prepri: se naj mar Pi- čevci pišejo z malo ali z veliko, za- kaj res je, da bi se po slovnični pa- meti morali pisati z malo (tako kot- jehovci, kristjani, mohamedani, ska- kači ali francosci), res pa je tudi, da jih po nekkih iskrnih pravilih naše slovnice lahko pišemo z veliko... Nastal je spet nov prepri. Jaz sem vpil: »Odkritje, da pčevci niso sa- mo sodelavci Prostora in časa (PiČa) ali pa da z njim sploh niso v nika- kršni zvezi, pa so kljub temu pčev- ci, da so pčevci tudi ljudje, ki s Pičem sploh ne sodelujejo. In da- marsikateri Pivčev ni pčevčev, če- prav sodeluje v PiČu, je razlarijo vse pristne pčevce!« Vse kaže, da jih je moje vpitje tako razburilo, da zdaj skačejo kot cirkuške bolhe v Kopen- hagnu, da ne rečem kot vesesplošne opice, predvsem pa se praskajo po najbolj občutljivih delih telesa ter zraven vreščijo, po vsej verjetnosti zategadelj, da bi ponovno dokazali pravilnost Pascalove misli o praznem prostoru, ki rentaci. Glavni povod za- ta biološko politični nemir — je seveda isti kot pri mravljinjaku, ki se zbudi in nepristevno ponori, če- kado drezne v njegovo vesoljno po- gačo.

Vse te podobe, ki jih zdaj z mu- ko in v nejasnosti bolečine gleda- mo take vrste, da bi jih lahko nasa- kal samo Hinko Smrekar s svojim jakobinskim smislom za humor in krutost resnice.

A vendarle se iz te karikature ne- bi izluščila definicija pčevstva, ki bi- se morala glasil: približno takole: »Pčevce je v svojem zunanjem živ- ljenju glasno (uradno) ali tiho (tudi- lenju) glasno socializem ali celo ko- munistizem, v svoji notranjosti in med- svojimi notranjimi tovariši pa so- cializem in komunistizem z najrazličnej- šimi sredstvi spodbodke.« — Dvolič- nost tega stanja, ki so se ga ljudje v- glavnem že navadili in so zanj že- neobčutljivi, je ena izmed konstant- sodobne slovenske družbe, zlasti pa- kulture. Zato se je tudi pripetilo, da- je slovenska literatura prvič v svoji- mučeniški, če že ne revolucionarni- zgodovini postala v nekaterih svojih- prikaznih krinka nazadnjašva.

Vzemimo za primer samo najvaž- nejšo pčevsko postojanko: Trst in- njegovo zaledje.

Trst in njegovo zaledje sta že od- davna pribežališče pčevcev, saj tam-

Jože Javoršek

Dnevnik

kaj lahko odložijo nalčnice (kar je- vsekakor prijetno), in besede, ki- ni so več privržane na socialistična- tla, veselo vplivajo po tržaškem zra- ku kakor pisani zmagi. Splet najraz- ličnejših okoliščin je nanesel, da- imajo v mestu ob morju in v njegovi- okolici precej svojih sobratov. Te- sbrat izobraževanja v neke vrste ne- pretrganem ideološkem seminarju, cilj tega izobraževanja pa je dokaj- zapleten. Eno je očitno: iz tržaških- pčevcev bi radi »matični« pčevci- uresničili svojo sanjo, ki je opozici- ja, opozicija v neki družbi pa je v- bistvu nadzor nad vsem, kar tisti del- družbe, ki je »na oblisti«, počne. In- tako so se tržaški pčevci razvili v- višje nadzornike socialistične repub- like Slovenije, kar se jasno kaže v- njihovih zapisih, goslah, izrekih, pre- davanjih, brošurah in knjigah in- sploš v celotnem njihovem početju.

Vse to podobe, ki jih zdaj z mu- ko in v nejasnosti bolečine gleda- mo take vrste, da bi jih lahko nasa- kal samo Hinko Smrekar s svojim jakobinskim smislom za humor in krutost resnice.

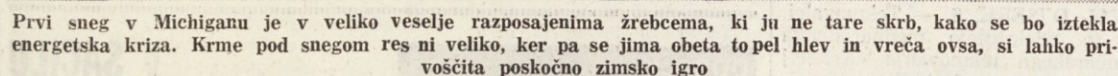
Trst in njegovo zaledje sta že od- davna pribežališče pčevcev, saj tam-

bi na primer oblikovali svojo sloven- sko moštost po meri moštate zgo- dovine sodobne Jugoslavije, in če- že ne po ničemer drugem, vsaj po- meri naše zunanje politike, ki je za- nešče to klatfer višje cene, slovesa in- moralne vrednosti od rimske zmene- in ujetosti. Ampak tržaški pčevci si- rajši trošijo na glavo pepel naših- nekdanjih in zdajšnjih zablod ter- sključajo v dve gube nenehno tarna- gje nadlegujejo izročilo slovenskih- rev in težav. Kljub temu, da bi la- hko na prste izračunali, da je usoda- Slovencev v Italiji v premem soraz- merju z močjo in mednarodno velja- vo Jugoslavije, dosledno javskajo, kaj- vse smo zamudili, zagrešili, kaj vse- smo ga polomili in kakšni sploh- smo, dosledno tonejo v močvirju ne- kakšnega političnega obupa in tako- samim sebi žagajo veje, na katerih- čepe.

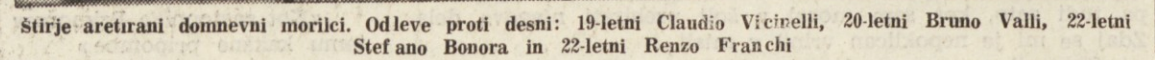
Sicer pa sem previsoko meril. Ni- sem politik, še manj strokovnjak za- zamejska vprašanja. Samo opazova- lec sem. — Zato tudi lahko rečem, da ob taki odprtosti me in ob takih- zemeljskih in zračnih zvezah tista bi- rokratska državna meja nikdar ne- bi smela biti odločilna ovira za ustvarja- nje vedno bolj živega, smiselnega in- omikanskega slovenskega občestva.

Vse kaže, da je do uresničitve ta- kega občestva še dokaj daleč.

Angelo Stefani, ki stanuje v vili na področju St. Jerneja je prijavil miljski policiji, da je našel na svojem oknu kroglo, ki je po vsej verjetnosti padla z visokega. Prebila je namreč prvo šipo dvojnega okna, ki se je ustavila med šipama. Vsekakor pa tržaške oblasti, ki so sicer odkrile motorni čoln, niso krepale proti lastniku, saj po italijanskem zakonu izvajanje oblažni ni tihotanstvo.

Ena od značilnosti slepe ulice, se vanjo zabrede podobno kapitalistično urejene države, zlasti v razbojni razvili drželi, je poleg razpoložljivi židalske pogostneje urejanje po instrumentu individualne države teorija, kar dokazuje ne samo zaskrbljujoče večanje zmede in neurejenosti in neurejenosti, kljub pogosto varljivi zunanosti, marveč pričuje tudi nemoč obstoječih družbenih institucij in političnih voditeljev, da bi poje odpravili ali vsaj zmanjšali. Vse to pa je, seveda, v skladu z znano resnico, da novih razredov v življenju na noben način nemoč uskladiti z že preživelo družbeno obliko.

U Tant je umrl 25. novembra v 65. letu starosti vneki newyorški bolnišnični za rakom na licu in pljučnimi komplikacijami. Od kar se je 31. decembra 1971 odpovedal mestu glavnega tajnika OZN, je živel v newyorškem naselju Harrison. Njegovo truplo je bilo nekaj dni izpostavljeno v palači narodov, kjer so se mu poklonili predstavniki vseh držav članice OZN, v nedeljo pa so ga prepeljali v Rangun.